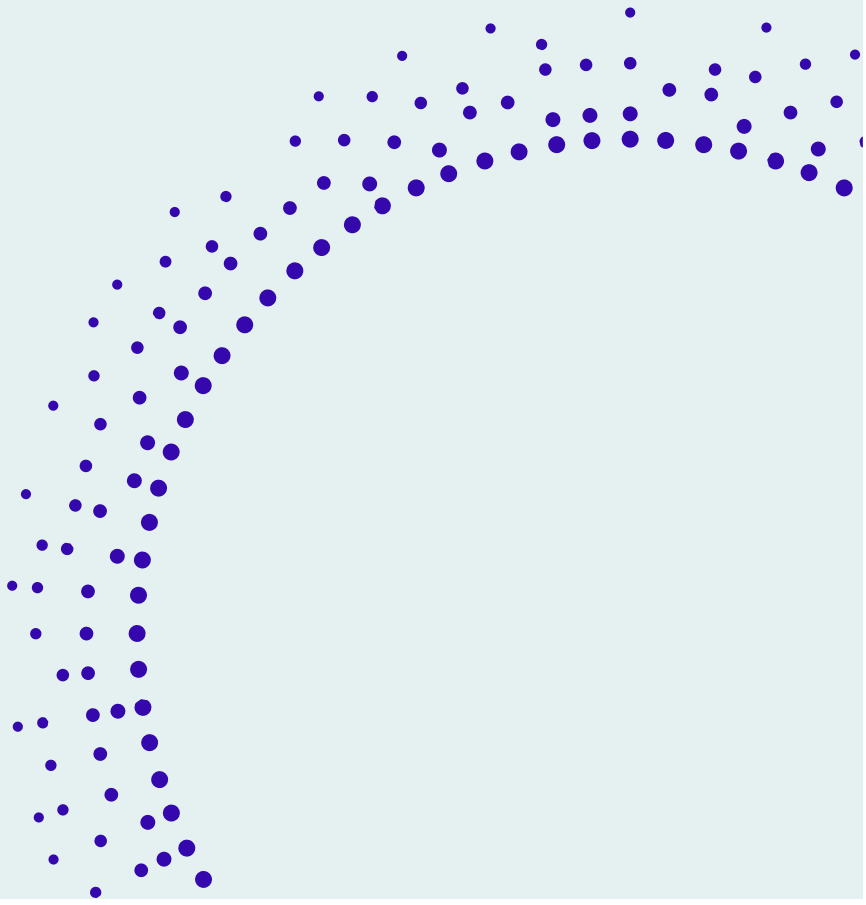
Midlertidige bibliotek som en eksperimentell arena for innovasjon, læring og samskaping

Forfattere | Eugene Guribye og May Olaug Horverak

Rapport | Nr. 11-2026 – NORCE Helse og samfunn

Rapporttittel	Midlertidige bibliotek som en eksperimentell arena for innovasjon, læring og samskaping
Prosjektnummer	107987
Institusjon	NORCE Research
Gradering	Åpen
Rapport nr.	11-2026, NORCE Helse og samfunn
ISBN	978-82-8408-459-6
Antall sider	43
Publiseringsdato	1/9/ 2026
CC-lisens	CC BY 4.0
Bildekreditering	Eugene Guribye og Melina Charlotte Berka
Stikkord	Bibliotek, lokalsamfunn, fellesskap,

NORCE Research AS, Postboks 22 Nygårdstangen, 5838 Bergen, Norway

E-POST post@norceresearch.no WEB norceresearch.no TEL. +47 56 10 70 00 ORG NO. 919 408 049

© 2026 NORCE Research AS.

Forord

Ved Senter for praksisnær forskning og samskaping i NORCE jobber vi tett med eksterne partnere i offentlig, frivillig og privat sektor når kunnskapsbehov skal identifiseres, problemstillinger skal formuleres, forskningsdata skal innhentes og tolkes, og når funn skal presenteres til ulike målgrupper. I denne rapporten har Kristiansand kommune invitert oss inn i et forskningssamarbeid rundt utviklingen av et midlertidig bibliotek i en bydel i Kristiansand kommune. Samskaping står som en helt sentral metode i arbeidet med å etablere og utvikle dette nye biblioteket.

For å løfte erfaringene fra prosjektet opp og gjøre dem overførbare til både andre kommuner og andre tjenester, har bibliotek med lignende erfaringer også blitt invitert inn i prosjektet. Hensikten har vært å utvikle kompetanse om hvordan biblioteket kan bidra til å styrke relasjoner for lokalsamfunnet og frivilligheten.

Anne Kristin Undlien og Melina Charlotte Berka har vært prosjektledere for Kristiansand kommune i dette prosjektet, *Sammen skaper vi fellesskap og frirom.* De har også bidratt med validering av funn, gjennomlesning av rapport, kommentarer og korrigering av tekst.

Eugene Guribye har ledet forskningsarbeidet i NORCE, som har blitt gjennomført sammen med May Olaug Horverak. Øyvind Hellang bidro også innledningsvis i prosjektet for NORCE.

En stor takk rettes til Nasjonalbiblioteket som har finansiert prosjektet og følgeforskningen; Kristiansand kommune og øvrige samarbeidspartnerne i prosjektgruppa (Agder Fylkesbibliotek og Frivillighetsenheten i Kristiansand kommune); øvrige deltakende bibliotek (Deichman, Oslo; Demo Linderud, Oslo; Årstadbibliotekene, Bergen; Ny-Krohnborg fellesbibliotek, Bergen; Trondheim Folkebibliotek og Innlandet fylkesbibliotek); Bjerke Bydel, Demo Linderud og Demo Mortensrud som satte av tid til vår studietur til Oslo; og ikke minst alle lokalsamfunnsaktørene som har bidratt til å skape fellesskap og frirom i det midlertidige biblioteket.

Kristiansand 13. august 2026

Eugene Guribye,
Senter for praksisnær forskning og samskaping, NORCE

© 2026 NORCE Research AS.

Sammendrag

I denne rapporten har vi fulgt utviklingen og gjennomføringen av et midlertidig, såkalt demobibliotek i en bydel i Kristiansand kommune og invitert lignende biblioteksordninger over hele landet til å reflektere over sine erfaringer med samskaping i lokalsamfunnene. Hensikten har vært å utvikle kompetanse om hvordan biblioteket kan bidra til å styrke relasjoner for lokalsamfunnet og frivilligheten.

Følgeforskningen av prosjektet har bidratt til å legge til rette for og fulgt læringsprosesser og samskapingsprosesser gjennom prosjektperioden. Samtidig har vi gjennomført fokusgruppeintervjuer med aktivitetstilbydere i lokalsamfunnet, brukere og ansatte ved biblioteket. Vi har også gjennomført en workshop med andre relevante biblioteker over hele landet.

Med samskaping som metode har det blitt lagt til rette for at lokalsamfunnsaktører har fått eierskap til det midlertidige biblioteket i bydelen og skapt inkluderende og meningsfulle aktiviteter der. Tall fra biblioteket viser at det midlertidige biblioteket står for en forholdsmessig høy prosent av Kristiansand folkebiblioteks samlede aktiviteter.

Både aktivitetstilbydere, deltakere og ansatte vektlegger at brukermedvirkning, frivillig engasjement og lokal forankring er nøkkelen til at tilbudene fungerer. Aktivitetene skaper eierskap, vennskap og fellesskap på tvers av alder, bakgrunn og interesser, og mange beskriver biblioteket som hjemlig, trygt og lavterskel. Flere forteller at det er «mer enn et vanlig bibliotek». Samtidig peker de på noen praktiske utfordringer, som plass, markedsføring og behov for bedre oversikt over aktiviteter. Det uttrykkes et tydelig ønske om et permanent bibliotek som møtested i bydelen, og at dette bevarer den åpne, lokale og eksperimenterende profilen som Demo Rona har hatt.

De øvrige involverte bibliotekene i prosjektet trekker frem overføringsverdien demo-ordningen ved bibliotekene har for andre kommunale tjenester. Demobibliotekene har skapt et frirom for både bibliotekene og lokalsamfunnet, en eksperimentell unntakssone der innovasjon, samskaping og læring har fått stå i fokus. Man bør etter deltakernes syn bruke systematiske erfaringer fra disse demoprosjektene også i andre kommunale velferdstjenester.

Innhold

Forord 2
Sammendrag 3
1 Innledning 5
2 Bibliotekets formål og funksjon 6
2.1 Biblioteket som offentlig sfære 6
2.2 Den sosiale vendingen i bibliotekansattes og bibliotekarenes rolle 7
2.3 Biblioteket som samskapingsarena 8
2.4 Mål 10
3 Metode og datagrunnlag 11
3.1 Læringsprosesser 11
3.2 Samskapingsprosesser i lokalsamfunnet 12
3.3 Følgeforskning 13
3.4 Fokusgruppeintervjuer 14
3.5 Analyse 15
4 Resultater 15
4.1 Samskaping om utvikling av biblioteket 16
4.2 Erfaringer fra aktivitetene 18
4.3 Resultater fra workshop med andre samskapende bibliotek 32
5 Diskusjon 35
Referanser 37
Vedlegg: Veileder i samskaping med lokalsamfunn for bibliotek 40

1 Innledning

Norske folkebilbiotek har siden endring av formålsparagrafen av folkebiblioteksloven i 2014 fokusert i økende grad på betydningen av å være en inkluderende møteplass og aktivitetstilbyder i lokalsamfunner. Denne endringen har medført et større fokus på samskaping i utviklingen av tilbudet sammen med innbyggere og sivilsamfunn, noe som har vært fremtredende i de midlertidige demobibliotekene som har spilt viktige roller i ulike lokalsamfunn i bydeler i Oslo, Bergen og Trondheim. Dette er midlertidige prøveprosjekter der bibliotekene tester ut nye bibliotekskonsepter, tjenester og nabolagsmøteplasser i områder som mangler et fullt bibliotekstilbud. *Demo Linderud* fungerte for eksempel som en viktig lokal møteplass fra 2021-2025 i forbindelse med områdesatsinger i bydelen, og involverte samskaping med både sivilsamfunn og lokale innbyggere.

På bakgrunn av en høring for Kristiansand folkebibliotek sin Bibliotekplan 2022–2026 ble det ytret behov blant innbyggerne for et bydelsbibliotek øst for sentrum. Kommunen lot seg inspirere av *demo*-ordningen og inviterte Agder fylkesbibliotek, Frivillighetsenheten i Kristiansand kommune, NORCE og innbyggere og sivilsamfunn i bydelen til å delta i en samskapingsprosess for å utvikle *Demo Rona* som et midlertidig bibliotekstilbud i bydelssenteret på Rona. Man inviterte også *Demo* Deichmann og flere andre biblioteker over hele landet inn i denne læringsprosessen.

På sikt er det ønskelig å etablere et permanent bibliotek og møteplass i bydelen, med et tilbud basert på læring fra demoprosessen. Prosjektet har vært forankret i samtlige direktørområder, men spesielt i direktørområdene Kultur og innbyggerdialog, By og stedsutvikling, Helse og mestring og Økonomi og virksomhetsstyring. Prosjektet er også forankret i kommuneplanens samfunnsdel «Sterkere sammen». For å være inkluderende og mangfoldig skal kommunen motivere til samfunnsengasjement, demokratisk deltakelse og mobilisere innbyggernes interkulturelle kompetanse, sikre likeverdige forhold for deltakelse i informasjonssamfunnet, skape nye måter for dialog og samarbeid med innbyggerne, legge til rette for at alle innbyggere kan delta aktivt i kunst-, kultur- og fritidslivet og skape trygge og gode møteplasser mellom mennesker på tvers av ulikheter.

I dette prosjektet har vi fulgt utviklingen av *Demo Rona* – bibliotek og møteplass i 2024-2026 med finansiering fra Nasjonalbiblioteket. Kommunen har hatt et ønske om å skape et midlertidig bibliotekstilbud med et sterkt innslag av samskaping som skal bidra til å fylle biblioteket med det innholdet lokalsamfunnet har behov for. Samtidig har kommunen deltatt i en læringsprosess ledet av Senter for praksisnær forskning og samskaping i NORCE som både skal danne utgangspunkt for en veileder for andre kommuner i samme situasjon, og som skal dokumentere erfaringer fra prosjektet med tanke på nasjonal overføringsverdi.

I den forbindelse er dette *demo*-begrepet interessant i seg selv. Til forskjell fra en *popup*, som er noe som vil forsvinne igjen, er en *demo* i kunstneriske sammenhenger en prøveversjon, noe som *skal bli noe annet*. Sagt på en annen måte: en begynnelse på noe permanent. Samtidig er det greske ordet *demo,* folk, grunnstammen i ordet *demokrati* – folkestyre. Vi finner også igjen de fire samme bokstavene i ordet *demonstrasjon*, i betydningen folkelig engasjement (som i et fakkeltog eller politisk markering), avledet av det latinske begrepet *demonstrare* – å vise eller peke på noe slik at det blir synlig. Slik sett

kan *demo*-bibliotekene gi mange interessante konnotasjoner til utprøving, aktivt medborgerskap og synliggjøring.

I denne rapporten vil vi først gi en bakgrunn om bibliotekets formål, funksjon og rolle som samfunnsbygger og samskaper (kap. 2), før vi beskriver vår metodiske tilnærming (kap 3.) og presenterer resultater fra prosjektet (kap.4). Sentralt i prosjektet har vært en anerkjennelse av det som i NOU 2026:6 *Den nye velferdskommunen* betegnes som et behov for rom til eksperimentering og utprøving som en forutsetning for å utvikle en bærekraftig velferdskommune. Dette fordrer trygge rammer som støtter læring fremfor frykt for å gjøre feil i en sektor som tradisjonelt sett er preget av kontroll og regelstyring. Derfor vil vi i diskusjonsdelen av rapporten (kap. 5) diskutere hvordan demo-ordningen som er utviklet i bibliotekene kan være en modell for hvordan kommunale tjenester kan skape et frirom eller et laboratorium med mandat og risikovilje til å systematisk teste ut, prøve og feile, og overføre erfaringer til andre deler av kommunen. En kort veileder i samskaping for bibliotekene er også inkludert som vedlegg.

2 Bibliotekets formål og funksjon

I Bibliotekloven er det uttrykt at folkebibliotekenes målsetting er å fremme opplysning, utdanning og kulturell virksomhet, både gjennom formidling og ved å tilgjengeliggjøre bøker og andre medier gratis til alle innbyggere (Bibliotekloven, 2014, § 1). Fra og med revideringer i bibliotekloven i 2014, er det også tydeliggjort at bibliotekene skal være uavhengige møteplasser og arena for offentlig samtale og debatt, og slik ha en viktig rolle knyttet til å beskytte ytringsfrihet og demokratiske diskurser. Det å skulle være uavhengige møteplasser gir både muligheter og enkelte utfordringer, og det gir også bibliotekansatte en litt annen rolle enn tidligere. Dette er tema som vil utdypes videre, med referanse til forskning på bibliotekets funksjon og bibliotekansattes rolle.

2.1 Biblioteket som offentlig sfære

Beskrivelsen av biblioteket som en uavhengig møteplass med mulighet for å ytre seg om meninger og diskutere med andre, bygger på Habermas sine idéer om «public sphere», eller den offentlige sfæren – et rom for privatpersoner å kunne komme sammen i offentligheten (Habermas, 1989, s. 27). Dette relateres ofte til som «det tredje rommet», som er åpent og inkluderende (Oldenburg, 1999). Gjennom grunnloven er staten også pålagt å tilrettelegge for åpne og opplyste offentlige samtaler, og bibliotekene er en viktig del av infrastrukturen for å ivareta dette offentlige oppdraget (Larsen, 2018). Bibliotekene har generelt spilt en viktig rolle i å skape en bærekraftig offentlig sfære, gjennom å formidle kunnskap og kulturelle uttrykk, og ved å støtte opplysning og offentlig debatt (Audunson et al., 2019). Bibliotekets rolle som uavhengig møteplass og arena for samtale og debatt fremheves også som satsingsområde i Handlingsplanen fra Kultur- og likestillingsdepartementet for 2024-2026, «Alle inkludert». Regjeringen vil stimulere biblioteker til å utvikle nye tilbud og åpne møteplasser for egenorganiserte og organiserte, sosiale aktiviteter gjennom pilottiltak.

Det å være en uavhengig møteplass innebærer en nøytralitet, der alle typer mennesker og grupper er velkomne, også ulike marginaliserte grupper. Prinsippet om nøytralitet står

sterkt i den demokratiske bibliotekstradisjonen (Koizumi & Larsen, 2022), men dette har vært et omstridt tema da internasjonal forskning har stilt spørsmål ved om biblioteket faktisk er nøytralt og inkluderende for alle grupper (Scott & Saunders, 2021). I hvilken grad biblioteket fungerer som en åpen, inkluderende og nøytral møteplass vil variere fra kultur til kultur. I en nordisk kontekst, støtter offentlige retningslinjer opp om en slik hensikt og generelt er de nordiske bibliotekene spesielt gode når det gjelder multikulturell integrering (Koizumi & Larsen, 2022).

Rapporten *PRAT, LES, KLIKK: Biblioteket som integreringsarena* (Berg & Kermit, 2015) beskriver erfaringer fra et tidligere prosjekt, der ulike tiltak ble iverksatt for å utvikle flerkulturelle tjenester i folkebibliotekene i Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger og Kristiansand. Målsetningen med prosjektet var at personer med minoritetsbakgrunn skulle utvikle bedre språkforståelse (Prat), få økt leselyst (Les) og bedre digital kompetanse (Klikk), som igjen vil kunne bidra til økt deltakelse og inkludering i samfunnet. Aktivitetene og tiltakene som ble iverksatt var blant annet leksehjelp, involvering av frivillige som leste høyt og samtalte om litteratur, språkkafé, kvinnegrupper, skriveverksted, lesesirkler for de som ønsket å bli bedre i norsk, og dataopplæring. Frivillig innsats beskrives som avgjørende for å lykkes med aktivitetene, men det påpekes samtidig at frivillighet må være et supplement, ikke bærebjelken dersom biblioteket skal gjøres til en integreringsarena, og bibliotekenes samfunnsansvar tas på alvor.

Forskning viser at sosial inkludering er en av de sentrale funksjonene biblioteket har (Audunson et al., 2019), ikke bare for innvandrere, men for befolkningen generelt. En tidligere undersøkelse fra et utvalg biblioteker i Oslo-området beskriver også at biblioteket kan ha en viktig rolle i å støtte likeverdig deltakelse i samfunnet, på tvers av befolkningsgrupper (Aabø et al., 2010). Analyser basert på undersøkelsen viste at mennesker med lav lønn og lav utdanning hadde høyere bruk av biblioteket som møteplass enn de med høy inntekt og høy utdanning. En videre studie (Audunson & Aabø, 2013) viser at på tvers av ulike grupper i et biblioteks lokalmiljø, oppfattes biblioteket som en møteplass som fremmer samhørighet, en integrasjonsarena og flerkulturell møteplass, og en stedsutvikler som kan bidra til lokal identitet, i tråd med retningslinjer for hva biblioteket er ment å være (Bibliotekloven, 2014).

2.2 Den sosiale vendingen i bibliotekansattes og bibliotekarenes rolle

Endringen knyttet til vektleggingen av bibliotekets rolle som en uavhengig møteplass (Bibliotekloven, 2014), er en endring som i internasjonal kontekst refereres til som «the social turn», eller en sosial vending (Johnston et al., 2022). Bibliotekets funksjon har gått fra å være et sted som gir tilgang til bøker og kunnskap, til et sted som tilrettelegger for åpne, sosiale og kreative møteplasser. Vendingen har også påvirket bibliotekarenes/biblioteksansattes roller, som tidligere i hovedsak handlet om å gi tilgang til litteratur og informasjon og kunnskap til å gjøre informerte valg, mens den nå i større grad handler om å være en fasilitator for kulturelle arrangementer og møtepunkt for samtale og diskusjon. Samfunnet stiller i økende grad krav om spesialisering, og den teknologiske utvikling bidrar til store endringer også på biblioteksområdet.

Det å være en uavhengig møteplass kan også gi enkelte utfordringer for bibliotekarene og biblioteksledere som har ansvaret for å administrere denne møteplassen. Idealet om at alle skal kunne ytre sine meninger på et offentlig sted er ikke uproblematiske, og det har vært flere debatter og saker knyttet til hvordan dette skal håndteres, for eksempel i møte med ekstremt høyre-orienterte politiske grupper som har andre verdier enn det biblioteket selv står for (Larsen, 2024). Konklusjonene på disse konfliktene har vært at ikke arrangementer kan nektes, selv om arrangør har et verdisyn ulikt bibliotekene, men dersom det kan føre til sikkerhetsfare for ansatte, vil de likevel kunne nektes, av hensyn til andres trygghet. Dette viser hvilket spenn bibliotekene står i, mellom å skulle være uavhengige møteplasser for åpen diskusjon, samtidig som de skal være et åpent og trygt sted for alle.

Uavhengig av om det gjelder barn og unge, eller voksne, er det en utfordring å gi frihet og skape et åpent rom på den ene siden, og sikre en trygg og velkommen atmosfære på den andre siden. Bibliotekarer/bibliotekansatte har et ansvar for å gi likeverdig mulighet til å bruke det åpne rommet som biblioteket representerer, samtidig som de har et ansvar for at dette rommet ikke lukkes, eller trues, av ulike grupper som bruker biblioteket (Evjen & Vold, 2018; Larsen, 2024). Det å være bibliotekar/bibliotekansatt dreier seg fortsatt om å fremme opplysning gjennom formidling og tilgjengeliggjøring av bøker og gratis medier. I tillegg handler det om å skape en uavhengig møteplass, der en balanserer i spenningsfeltet mellom frihet og kontroll.

2.3 Biblioteket som samskapingsarena

Det siste tiåret har offentlige myndigheter vektlagt behovet for å arbeide på andre måter for å løse dagens og fremtidens ressursutfordringer i offentlig sektor (NOU 2026:16). I den sammenheng har det vært stort fokus på samskaping med sivilsamfunnsaktører og private aktører for å løse felles utfordringer gjennom å dele kunnskap, kompetanse, ressurser og ideer med hverandre (Torfing et al., 2016). Involveringen av andre aktører gjennom hele prosessen, fra problemidentifisering til utvikling og implementering av løsninger, og nedbrytingen av skillene mellom kommunalt ansatte og beboere i kommunen, har ofte blitt omtalt som «Kommune 3.0» (Guribye, 2016).

Forskningen på området har vist at samskaping fordrer likeverdige partnerskap der mange ulike kompetanser, perspektiver og ressurser kommer i spill (NOU 2026:6). Samtidig har samskapingsidealet på mange måter blitt et normativt ideal i kommunene (Aastvedt & Sørensen, 2023), med et fravær av nødvendige kritiske perspektiver på hvordan makt, ekskludering og institusjonelle føringer kan påvirke *hvem* som får delta i samskapingen (Vike et al., 2025), og hvordan samskaping i verste fall blir et argument for å redusere offentlige utgifter (Røiseland & Lo, 2019). Det er heller ingen garanti for at samskaping fører til de ønskede resultatene.

I denne rapporten vil vi bygge på perspektiver om samskaping som vektlegger at samskaping i praksis er dynamiske, relativt uordnete og iterative (gjentakende, trinnvise) prosesser som er forankret i lokale kontekster (Guribye et al., 2026). Dette innebærer en anerkjennelse av at det kan oppstå konflikter, at feil kan gjøres, at uforutsette utfordringer kan oppstå, og at forløpet er en læringsprosess der man må gjøre tilpasninger underveis. Videre har vi tatt utgangspunkt i grunnprinsippene i ressursbasert lokalsamfunnsutvikling

(*Asset Based Community Development, ABCD;* Kretzmann & McKnight, 1993). Dette handler om å vri tilnærmingen fra et ensidig fokus på lokalsamfunnets *behov*, til å ta utgangspunkt i hvilke ressurser som er tilgjengelige i lokalsamfunnet, på individuelt, forenings-, og institusjonelt nivå. Arbeidet med lokalsamfunnsutvikling handler i dette perspektivet om å kartlegge disse ressursene og legge til rette for at de kan kobles sammen i en større helhet.

Den sosiale vendingen i bibliotekenes samfunnsrolle som en tilrettelegger for åpne, sosiale og kreative møteplasser har medført at bibliotekene i økende grad har blitt en samskapingsarena der innbyggere og lokalsamfunnet involveres i å utvikle og levere nye tilbud (Ulrich, 2020). Dette har utfordret den etablerte måten kommunen har utviklet bibliotekstjenester og løsninger på, og koblet bibliotekfaglighet til *samskapingsfaglighet* i møtet med innbyggerne (Stabell, 2020). Det er ikke noe nytt at bibliotekarer/bibliotekansatte tar imot initiativ fra innbyggere, men det har tradisjonelt sett vært bibliotekene selv som har svart ut disse initiativene gjennom å lene seg på ferdige konsepter eller selv utvikle nye tilbud (Ulrich & Stabell, 2020).

En samskapingstilnærming innebærer derimot at tilbud og løsninger utvikles sammen med innbyggerne, der biblioteket nødvendigvis må både gi fra seg noe av kontrollen, og skape rom for likeverdighet i partnerskapene, der biblioteksfaglighet bare er ett av mange verdifulle perspektiver (Ulrich & Stabell, 2020). Samtidig er dette også nytt for innbyggerene, som heller ikke er vant til denne fremgangsmåten.

Et av de mest omfattende samskapingsprosjektene i biblioteksammenheng så langt har vært *Biblioteket som samskaper* (2018-2020), som involverte åtte folkebibliotek fra små og mellomstore kommuner og fire fylkesbibliotek (Stabell, 2020). Prosjektet hadde som mål å styrke bibliotekenes rolle som nyskapende og relevante samfunnsutviklere, og la vekt på samskaping mellom bibliotek, innbyggere og lokalsamfunn for å møte felles utfordringer knyttet til demokratisk deltakelse, læring, kunnskapsdeling og kulturopplevelser. Hvert deltakende folkebibliotek skulle sammen med innbyggerne løse en utfordring som skapte verdi for lokalsamfunnet. Man arbeidet også med å utvikle metoder og verktøy for kunnskapsoverføring, slik at erfaringer kunne forankres i egen organisasjon og deles med andre bibliotek som ønsker å involvere innbyggere og lokalsamfunn i utviklingsarbeid.

Erfaringer fra prosjektet er at samskapingsprosesser kan ofte være mer tidkrevende enn når bibliotekene selv kommer opp med løsninger og det besluttes å sette i gang med nye tilbud og aktiviteter. Videre kan det oppstå spenninger mellom faglige vurderinger og innbyggerperspektiver som kan medføre behov for kompromisser og avklaringer underveis (Ulrich & Stabell, 2020). Den biblioteksfaglige kompetansen må også som nevnt utfylles av samskapingskompetanse som gjør bibliotekarer i stand til å ta initiativ til samskapende prosesser, koble seg på initiativer fra innbyggere og sivilsamfunn, sette i gang flere og nye aktiviteter uten at det krever økt ressursbruk, og gjøre bibliotekene relevante og synlige i lokalsamfunnet (Ulrich & Stabell, 2025).

Et annet eksempel på samskaping knyttet til biblioteket er prosjektet *Folk møter folk* som ble utviklet av Arendal voksenopplæring, folkebiblioteket og samskapingsparaplyen *Med hjerte for Arendal* for å bidra til sosial nettverksbygging i introduksjonsprogrammet for flyktninger (Guribye, 2017). Prosjektet bygde på et internasjonalt konsept kalt

Menneskebiblioteket, der en istedenfor å låne en bok låner et menneske for å gå i dialog og lese «menneskeboken», og «menneskebøkene» som er valgt ut representerer en bestemt gruppe, f.eks. politi, feminist, aktivist, pensjonist, sosialarbeider og så videre (Abergel et al., 2005). Inspirert av dette konseptet, ble det i *Folk møter folk* gjennomført nettverksbyggende møter mellom flyktninger og innbyggere. Denne «matchingen» ga deltakerne både en mulighet til å trene språk og stifte personlig bekjentskap med personer i lokalsamfunnet.

Et siste eksempel er prosjektet *Biblo Tøyen* som involverte barn og unge inn i arbeidsprosessen med å tilrettelegge for leselyst og aktivitet, og i å forebygge at barn etter hvert som de blir eldre stopper å komme til bibliotekene (Evjen & Vold, 2018). Prosjektet er et eksempel der en eksperimentell tilnærming med fokus på brukermedvirkning og frihet ble brukt for å utvikle et bibliotek for å nå nettopp målgruppen barn og unge. Dette bygde på tanken om det tidligere nevnte «tredje rommet» (Oldenburg, 1999), som en åpen arena der relasjoner skapes, en form for «hjem borte fra hjemmet». På Biblo Tøyen var barn og ungdom med på å utvikle selve biblioteklokalet, og frihet var et viktig prinsipp på biblioteket (Evjen & Vold, 2018).

På bakgrunn av uheldige episoder med vold ved Biblo Tøyen, måtte likevel enkelte regler og retningslinjer utvikles, noe som førte til ekskludering for enkelte, men det var nødvendig for å skape et trygt sted for andre. Relasjonsbygging med barna og de unge ble ansett som en viktig del av de ansattes arbeidsmetoder, og det å være litt «leken og gal» var del av rollen som bibliotekar, slik at de skulle være interessante for barna. Ellers var erfaringene at samtidig som frihet er viktig, så er forutsigbarhet i aktivitet også viktig for barna, for eksempel at det er ukentlige aktiviteter de kan delta i. Trygghet var også en viktig forutsetning for at barna skulle delta i aktiviteter, og de ansatte måtte derfor først bygge relasjoner og tillit.

Erfaringene fra disse prosjektene tydeliggjør den sosiale vendingen i bibliotekene og endringene i bibliotekarrollen til en større grad av fokus på relasjonsbygging og fasilitering av sosiale møtepunkt. Som et resultat har også Folkebiblioteket en mangfoldig betydning for innbyggerne, både som et frirom i hverdagen med plass til fordypelse og nye perspektiver på tilværelsen, men også som et sted der man opplever samvær og som stimulerer brukerne til kreativitet (Seismonaut, 2021).

2.4 Mål

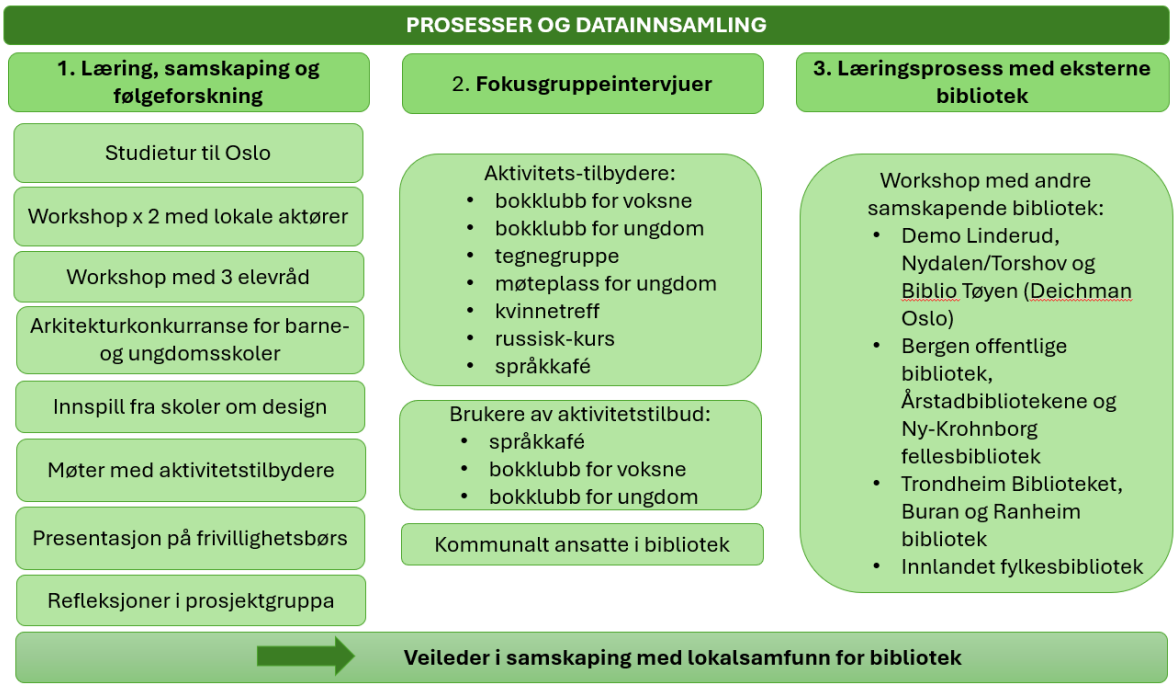
På denne bakgrunnen har *hovedmålet for prosjektet vært å utvikle kompetanse om hvordan biblioteket kan bidra til å styrke relasjoner for lokalsamfunnet og frivilligheten*. Dette har blitt operasjonalisert gjennom fire delmål som gjenspeiler de ulike betydningene Folkebiblioteket har for innbyggerne, slik vi så i kapittelet ovenfor:

- Styrke biblioteket og lokalsamfunnet gjennom å utvikle et frirom
- Styrke biblioteket og lokalsamfunnets mulighet for å oppleve et utvidet perspektiv
- Styrke biblioteket og lokalsamfunnet som en arena for kreativitet
- Utvikle en modell for samskaping for å styrke bibliotekets betydning for fellesskapet

3 Metode og datagrunnlag

Prosjektet har involvert både aktive læringsprosesser internt i prosjektgruppa og på tvers av biblioteker, og samskapingsprosesser sammen med lokalsamfunnsaktører og andre samskapingsbibliotek. Datainnsamlingen inkluderer følgeforskning rundt disse prosessene og fokusgruppeintervjuer med aktivitetstilbydere, aktivitetsbrukere og bibliotekarer/biblioteksansatte. En skjematisk fremstilling av prosessen er gjengitt i figur 1 nedenfor:

Figur 1. Oversikt over prosesser og datainnsamling.

3.1 Læringsprosesser

Foruten Kristiansand Folkebibliotek og NORCE har prosjektgruppen også inkludert Fylkesbiblioteket, og Frivillighetsenheten i Kristiansand kommune. Gjennom prosjektet har det vært regelmessige møter og workshoper internt i prosjektgruppen for å planlegge tilnærminger til samskaping med lokalsamfunnet, diskutere utfordringer som har oppstått underveis, og skape rom for refleksjon rundt erfaringer fra prosjektet. Videre har prosjektgruppen deltatt i en studietur til Oslo i april 2024, der man blant annet besøkte Grendehuset på Sletteløkka i Bydel Bjerke som ble til gjennom en samskapingsprosess mellom lokalbefolkningen og kommunen, samt de to demobibliotekene på Linderud og Mortensrud. Dette ga en anledning til en dialog med ansatte fra de tre stedene om erfaringer fra samskapingsprosesser, som ble tatt med videre inn i dette prosjektet.

Videre ble det organisert en workshop på Deichman Bjørvika i september 2025 om biblioteket som en lavterskel testarena for samskaping og innovasjon, der deltakere fra følgende biblioteker deltok sammen med prosjektgruppen:

- Demo Linderud, Nydalen/Torshov og Biblio Tøyen, alle fra Deichman Oslo
- Årstadbibliotekene og Ny-Krohnborg fellesbibliotek, Bergen Offentlige bibliotek
- Buran og Ranheim bibliotek, Trondheim Biblioteket
- Innlandet fylkesbibliotek

Innspillene fra workshopen presenteres i kapittel 4.3 og har vært sentrale for utviklingen av de veiledende rådene for samskaping i bibliotekene som presenteres i Vedlegg til rapporten.

Et viktig grep i prosjektet med tanke på læringsprosesser, har vært jevnlige møter i prosjektgruppa med rom for refleksjon rundt utviklingen eller utfordringer i prosjektet, og spontane workshoper ved behov for å dykke dypere inn i spesifikke saker. I den anledning har det også vært rom for å invitere inn eksterne deltakere. Disse grepene har bidratt til å legge til rette for læringsprosesser gjennom hele prosjektet og gi prosjektleder og bibliotekarene/bibliotekansatte anledning til å løfte frem små og store utfordringer og vellykkede grep underveis.

3.2 Samskapingsprosesser i lokalsamfunnet

Med tanke på å forankre Demo Rona i lokalsamfunnets ressurser og behov, ble det gjennomført flere samskapingsprosesser med ulike grupper i lokalsamfunnet i løpet av prosjektet. Dette inkluderer:

- To workshoper med lokale lag, foreninger, innbyggere og bydelsrådsrepresentanter
- Workshop med deltakere fra elevråd ved tre lokale barneskoler
- Arkitekturkonkurranse for alle barne- og ungdomsskoler i bydelen under Barnas Arkitekturdag
- Innspill fra videregående, barne- og ungdomsskoler om utforming av lokalene
- Møter med individuelle innbyggere som ønsker å sette i gang aktiviteter på biblioteket

Til sammen deltok 17 personer i de to workshopene med lokale lag, foreninger og innbyggere. Invitasjoner ble blant annet sendt ut på epost, via sosiale medier og gjennom Kristiansand Frivilligsentral, og de fysiske workshopene ble gjennomført i Aktiv Senior sine lokaler i bydelssenteret. Ideelt sett var det ønskelig å holde disse workshopene i lokalene som etter hvert skulle bli bibliotek, men dette var ikke mulig ettersom lokalene ikke var tilgjengelige enda. Aktiv senior sine lokaler er også større, og mer hensiktsmessige for en workshop der man var usikker på hvor mange som kommer. Deltakerne fikk informasjon om de overordnede planene for det midlertidige biblioteket og ble engasjert i gruppearbeid via Mentimeter rundt følgende spørsmål:

- *Hvilke grupper har behov for en møteplass i bydelen?*
- *Hvilke aktiviteter kan dere bidra til å fylle Demo Rona med?*
- *Hvilke andre aktører og ildsjeler i lokalområdet bør vi få med?*
- *Hvordan kan vi få med folk og gjøre Demo Rona kjent?*

Workshopen med deltakere fra elevrådene ble gjennomført ved Kristiansand hovedbibliotek. Deltakerne fikk informasjon om de overordnede planene for det midlertidige biblioteket før de ble engasjert i gruppearbeid via Mentimeter rundt følgende spørsmål:

- *Hvordan bruker dere biblioteket i deres hverdag?*
- *Hvordan kan vi gjøre Demo Rona kjent blant andre barn og ungdom?*
- *Hva kan barn og ungdom bidra til å gjøre på Demo Rona?*
- *Framtidsvisjon: Hvordan ser dere for dere et fremtidig bibliotek på Rona om 5 år?*

I tillegg ble deltakerne invitert til å skape forslag til en logo og slagord for biblioteket. Elementer fra forslagene ble siden forsøkt innarbeidet i logoen for biblioteket.

Arkitekturkonkurransen i forbindelse med Barnas Arkitekturdag var en modelloppgave der deltakerne ble invitert til å skape sitt drømmebibliotek, – som omfattet både funksjon og interiør, - ved hjelp av farger og materialer, enten individuelt eller i grupper. Formålet med konkurransen var å skape forankring hos lokale barn og unge til det fremtidige biblioteket. Modellene ble utstilt på hovedbiblioteket. Biblioteket samarbeidet tett med By og stedsutvikling i kommunen, som har hovedansvar for Barnas akitekturdag årlig. I tillegg ble modellene fremvist under workshopen med elevrådene. Elementer fra forslagene ble innarbeidet i den fysiske utformingen av bibliotekslokalet, med plakater av de opprinnelige forslagene utstilt på veggene. Videre ble elever ved relevante linjer på en videregående skole invitert til å bidra med innspill til utformingen av lokalet. Disse prosessene og hvordan de ble fulgt opp presenteres nærmere i kapittel 4.1.

Underveis i prosjektet ble prosjektleder eller bibliotekarer kontaktet av ulike lokale innbyggere/ildsjeler i ulike aldersgrupper som ønsket å sette i gang med en aktivitet i det midlertidige biblioteket. På den bakgrunnen ble det organisert raske møter med vedkommende, og en felles plan for gjennomføring og markedsføring av aktiviteten ble utviklet sammen med ildsjelen. Man annonserte også en åpen dag på Demo Rona via Frivilligsentralen der folk ble invitert til å komme innom og diskutere ideer om aktiviteter og lage avtaler. Her dukket det opp noen ulike initiativtagere, noe som etter hvert resulterte i konkrete aktiviteter. Et annet eksempel på samarbeid kom i stand i forbindelse med at Frivillighetseneheten sammen med Helse og mestring i Kristiansand kommune arrangerte en frivillighetsbørs, der biblioteket fikk anledning til å presentere Demo Rona for lokalpolitikere og frivillige organisasjoner. Dette resulterte i en konkret samarbeidsavtale med Husfliden.

I kapittel 4.1 beskriver vi erfaringer fra disse samskapingsprosessene, mens i kapittel 4.2 ser vi nærmere på hvilke aktiviteter som har kommet til ved biblioteket i løpet av forskningsperioden.

3.3 Følgeforskning

Følgeforskningen har fulgt samskaping rundt utviklingen av bibliotekstilbudet og den designmessige utformingen av lokalet fra februar 2024, åpningen av biblioteket i mars 2025, og etableringen av ulike aktivitetstilbud frem til mai 2026. Det har blitt gjennomført deltakende observasjon under møter og workshoper der det var hensiktsmessig. Den

faglige tilnærmingen til samskapingsprosessene ble utviklet på bakgrunn av forskningsbasert kunnskap om samskaping fra andre relevante kontekster, innsikter fra studieturen, refleksjoner i prosjektgruppa og læring underveis i prosjektet.

Workshopene med lokalsamfunnsdeltakere ble ledet av førsteforfatteren av denne rapporten på bakgrunn av lang erfaring med å lede denne typen samskapingsprosesser. I etterkant ble prosjektgruppa invitert til å reflektere over erfaringer med møtene og workshopene i prosjektgruppemøtene. I tillegg har følgeforskningen omfattet deltakelse i møter med andre kommunale tjenester, befaringer av lokalene, åpningsarrangement for biblioteket og møter med aktører i lokalsamfunnet. Datasettet består slik sett i tillegg til de kvalitative intervjuene som er beskrevet nedenfor i kapittel 3.2 av feltnotater fra møter, studietur og workshoper; innspill fra deltakerne i workshopene via Mentimeter; og notater fra refleksjoner og diskusjoner i prosjektgruppen.

3.4 Fokusgruppeintervjuer

For å få nærmere innsikt i hvordan Demo Rona fungerte som en møteplass i lokalsamfunnet ble det gjennomført fokusgruppeintervjuer med følgende 1) frivillige aktivitetstilbydere, 2) brukere av de frivilliges organiserte aktiviteter og 3) kommunale medarbeidere som jobber ved biblioteket.

Det ble utarbeidet intervjuguider i samarbeid med prosjektgruppa. Intervjuene ble gjennomført som semi-strukturerte intervju (Kvale & Brinkmann, 2009), der intervjuguidene var utgangspunkt for samtale, og spørsmål ble justert og lagt til underveis. Notater ble anonymisert. Det ble informert muntlig om hensikten med intervjuet, hva data skulle brukes til, og at det var frivillig å delta. Kun informanter over 16 år ble inkludert i studien basert på eget samtykke, i tråd med etiske retningslinjer fra SIKT. Det ble foretatt nær verbatim skriftlige notater under intervjuene uten bruk av digitalt opptaksutstyr.

Aktivitetstilbydere: Det ble gjennomført to fokusgruppeintervju med aktivitetstilbydere. Det første intervjuet ble gjennomført i forlengelsen av en sosial samling for aktivitetstilbydere i regi av biblioteket. Ansatt ved biblioteket organiserte samlingen, og stilte et ganske åpent spørsmål til de deltakende, der de ble bedt om å fortelle om aktiviteten de organiserte og erfaringer de hadde gjort seg. Det andre intervjuet ble gjennomført to måneder senere, da mer i rammen av å være et formelt fokusgruppeintervju, der to forskere fra NORCE og frivillige aktivitetstilbydere var til stede. Det ble stilt spørsmål om hvilke forventninger de hadde til biblioteket, om det praktiske samarbeidet, om eventuelle fordeler ved at det er frivillige som har regien på aktivitetstilbud, om biblioteket som et møtested og hva de tenker om behov videre etter pop-up biblioteket går over til å bli et permanent bibliotek.

Utvalg aktivitetstilbydere: På første fokusgruppeintervju var det fire aktivitetstilbydere som deltok, og de organiserte 1) Bokklubb for voksne, 2) Bokklubb for ungdom, 3) Tegnegruppe for 10-åringer og 4) Ungdomsmøteplass og kvinnetreff. Informantene var kvinner i voksen alder, med unntak av ungdommen på 16 år som arrangerer bokklubb for ungdom. Alle unntatt aktivitetstilbyderen for bokklubb for voksne hadde minoritetsspråklig bakgrunn. På andre fokusgruppeintervju var det tre aktivitetstilbydere som deltok, hvorav en hadde en rolle som voksenstøtte for ungdommen ansvarlig for ungdomsbokklubb, og

stilte på vegne av aktiviteten da ungdommen selv ikke kunne møte. En av de andre organiserte språkkafé for minoritetsspråklige og den tredje hadde russisk språkkurs for sju-åtte år gamle barn fra russisk-talende familier. Begge de to sistnevnte hadde minoritetsspråklig bakgrunn.

Brukere: Det ble gjennomført tre fokusgruppeintervjuer med brukere av aktivitetstilbud organisert av frivillige på biblioteket; bokklubb for ungdom, bokklubb for voksne og språkkafe. Intervjuene med deltakere på språkkafe og ungdomsklubb for voksne ble gjennomført i oppstarten av en ordinær aktivitetssamling. I og med at ungdomsklubben inkluderer ungdommer i ulike aldre, ble dette intervjuet gjennomført ved at ungdommer som var over 16 år kom innom biblioteket etter skoletid. Det ble stilt spørsmål om hvordan biblioteket fungerte som en møteplass eller fellesskap, hva som var motivasjonen for å delta, om forventninger de hadde og hvordan de har blitt innfridd, hva de tenker om bibliotek som en møte- og aktivitetsarena i lokalsamfunnet generelt og hvilke tanker de har om biblioteket fremover.

Utvalg brukere: På språkkaféen var det to deltakere som var til stede i tillegg til aktivitetstilbyderen, alle tre kvinner fra samme nasjonalitet. På bokklubben for voksne var det totalt 14 personer til stede i løpet av intervjuet, hvorav 12 kvinner og to menn. Noen av disse kom underveis i intervjuet. Aldersmessig spredte de seg fra 26 til 70 år. Fra bokklubben for ungdom stilte tre jenter til intervju.

Ansatte: Det ble gjennomført et fokusgruppeintervju med tre ansatte tilknyttet biblioteket. De ble spurt spørsmål om hva som har vært suksessoppskriften i samarbeid med aktivitetstilbyder, hvordan det har fungert som en åpen møteplass for lokalbefolkningen, utfordringer ved å ha biblioteket som en møtearena, fordeler ved at frivillige i lokalsamfunnet organiserer aktiviteter, tanker om overgang til permanent bibliotek og læringspunkter for resten av kommunen.

3.5 Analyse

Det samlede datasettet fra følgeforskningen og kvalitative intervjuer/fokusgrupper ble analysert ved hjelp av tematisk analyse (Braun & Clark, 2006). Dette inkluderer innledende gjennomlesning av hele datamateriale for å få et helhetlig bilde av dataene som grunnlag for videre analyse. Deretter ble datamaterialet brutt ned i mindre deler der utvalgte interessante segmenter ble kodet. I neste fase ble temaer på tvers av koder identifisert, sortert og gjennomgått i lys av målsettingene med prosjektet. Utvalgte gjennomgående tematikker ble diskutert med prosjektgruppa i prosjektmøter og prosjektworkshoper for å sikre intern validitet. De endelige utvalgte tematikkene presenteres her i denne rapporten.

4 Resultater

I dette kapittelet vil vi først presentere funn fra følgeforskningen rundt samskaping om utvikling og utforming av demobiblioteket (kap. 4.1) og deretter erfaringer fra gjennomføringen av selve aktivitetene (kap. 4.2). Til slutt vil vi presentere innspillene fra workshopen med de øvrige bibliotekene om innsikter fra samskapingsprosesser i midlertidige biblioteker (kap. 4.3).

4.1 Samskaping om utvikling av biblioteket

Workshopene med lokale ildsjeler, lokale lag og foreninger, bydelsrådsmedlemmer og elevrådsrepresentanter; barnas arktitekturkonkurranse og møter med potensielle aktivitetstilbydere var konkrete metodikker for å skape forankring av bibliotekstilbudet i lokalsamfunnet. For det første tok vi som nevnt i kapittel 2.3 utgangspunkt i et ressursperspektiv der vi var opptatt av å kartlegge og koble sammen lokale ressurser, fremfor å utelukkende ta utgangspunkt i lokale *behov.* For det andre var tanken at på tross av kommunale analyser om sosioøkonomiske forhold i bydelen, er det lokalsamfunnet som kjenner sine egne ressurser – og behov best.

De voksne workshopdeltakerne ble derfor spurt om hvilke andre aktører og ildsjeler i lokalområdet som bør inviteres inn i prosessen utover dem selv. Mange av de foreslåtte aktørene var etablerte frivillige lag og foreninger som allerede har etablert sine aktivitetstilbud i egne lokaler. Men deltakerne pekte også på andre aktører, som ungdommer som hjelper seniorer med data (et tilbud ble etter hvert etablert i samarbeid med en videregående skole), og elevrådene (hvorpå en egen workshop med elevrådene ble organisert). Det ble videre foreslått å få med folk og gjøre Demo Rona kjent gjennom sosiale medier, skilting og stands i bydelssenteret og på lokal julemesse, og å bruke bydelsrådene. Disse innspillene ble senere fulgt opp.

Deltakerne ble også spurt om hvilke aktiviteter de selv kunne bidra til å fylle Demo Rona med. Her kom det mange forslag. Imidlertid skulle det vise seg at ingen av aktørene kom på banen når de senere ble invitert til å sette i gang foreslåtte aktiviteter. Aktivitetstilbudet ble derimot hovedsakelig etablert av lokale ildsjeler og mindre, nyetablerte frivillige foreninger som manglet egne møtelokaler. Det at de mer etablerte organisasjonene som deltok i workshopen så langt ikke har skapt aktivitetstilbud i lokalene handler sannsynligvis om at de allerede har etablerte tilbud og møtelokaler andre steder.

På spørsmål om hvilke grupper som har behov for en møteplass i bydelen svarte workshopdeltakerne at det dreier seg om flere grupper: Barn og ungdom, personer utenfor arbeidslivet, tilflyttede kunstnere, innvandrergrupper, litteraturgrupper, seniorer og nyetablerte frivillige organisasjoner. Mange av disse gruppene skulle også komme til å bli sentrale i det aktivitetstilbudet som etter hvert ble etablert i lokalene.

Elevrådsdeltakerne på sin side fortalte at de på generelt grunnlag bruker bibliotekene i andre bydeler til alt fra å låne bøker til leksearbeid, sosiale møteplasser, spill og pauser fra sosiale medier. Dette var også helt i tråd med prosjektets intensjoner. De unge workshopdeltakerne foreslo å lage reklamefilmer, kampanjer i sosiale medier, skolebesøk, unikt design, åpningsfest, juleverksted og spillrom for å gjøre biblioteket kjent blant andre barn og ungdom. Mange av disse forslagene ble fulgt opp videre i prosjektet.

På spørsmålet om hva barn og ungdom kan bidra til å gjøre på Demo Rona, kom det mange forslag. Noen handlet om å ansette unge mennesker for å kunne nå denne målgruppen, og at ungdom selv må lede aktiviteter. Dette siste punktet har vært sentralt i den videre utviklingen av aktivitetstilbudet. Samtalekaféer, temakvelder, dekorasjon av lokalene, leksehjelp og sommerjobber var andre forslag. Noe av dette har blitt realisert (e.g. dekorasjon av lokalene, samtalekaféer), mens andre forslag kan utprøves i tiden

fremover. Ungdommene så for seg et bibliotek som om 5 år er en sosial møteplass med «masse liv», ulike faste aktiviteter, kveldsåpent, lesesirkler og voksne som hjelper til og bidrar – men som ikke står i hovedsetet. Dette perspektivet har vært sentralt i samskapingen rundt selve aktivitetstilbudet.

Modelloppgaven under Barnas Arkitekturdag og innspillene fra de ulike skolene var til dels svært kreative. Blant annet kom det forslag om et akvarium i gulvet, et innendørs tre og fantasifulle bokhyller i form av stoler å sitte på. I utgangspunktet var denne typen forslag vanskelig å konkretisere i lokalet, ikke minst med et begrenset budsjett og begrenset plass (litt over 100 m2). Likevel strakk biblioteket seg langt for å prøve å sette ideene til livs, noe som innebar en viss oversettelsesprosess. En lokal kunstner ble for eksempel engasjert i å lage en bokhyllestol etter modell fra arkitekturkonkurransen, og man fant kommersielt tilgjengelige bokhyller formet som grener som en erstatning for et innendørs tre. Tre-ideen ble også fulgt opp ved å velge lysegrønne vegger, og ved et skilt utenfor biblioteket som hadde form av et tre. Andre innspill, som sittegruppe i vinduet, var enklere å få til. Andre innspill, som sittegruppe i vinduet, var enklere å få til. For å synliggjøre forankringen av de dekorative elementene hang man opp små plakater med de opprinnelige forslagene ved siden av de endelige resultatene (Fig. 2-3 under).

Fig. 2. Tolkning av forslag om innendørs tre: planter, bokhyllegrener og dekor

Fig. 3. Forslag til stol formet som bokhylle fra Barnas Arkitekturdag (til venstre) og kunstners tolkning av forslaget (til høyre)

Som grunnlag for disse samskapingsprosessene ble det lagt vekt på å unngå skinnprosesser. Med det mener vi prosesser der det inviteres til medvirkning, men hvor innspillene aldri eller i svært liten grad påvirker det endelige resultatet. Derfor ble det vektlagt å helt konkret følge opp realiserbare forslag i praksis. Dette involverte likevel en viss utvelgelsesprosess der det var prosjektgruppa og bibliotekarene/bibliotekansatte selv som stod for de endelige valgene. Slik sett kan man si at selv om man la til grunn et prinsipp om likeverdighet i samskapingen, var det kommunen som satt med den endelige redaksjonelle makten – men også ansvaret for lokalene. Dette gjelder også med hensyn til åpningstider. Så langt som mulig ble det utvist fleksibilitet fra bibliotekets side for å legge best mulig til rette for endringer av åpningstider slik at de tilpasses behovene hos ulike grupper i lokalsamfunnet. Men samtidig skal en relativt komplisert ansattkabal gå opp, slik at det til syvende og sist er kommunen som må ha styringen på åpningstidene selv om man forsøker å være så fleksibel som mulig.

Biblioteket ønsket å kompensere for en relativ stram åpningstid ved å lage rutiner for at betrodde frivillige kunne låne nøkkel for å ha sine aktiviteter på biblioteket, når det ikke var bemannet. Det at biblioteket var i midlertidige lokaler, gjorde at det ikke var aktuelt å innføre tradisjonelt meråpent bibliotek, der man får tilgang til biblioteket med sitt lånekort, da det krever en større investering i kamera/sikkerhetsløsning. Men for å likevel kunne gi lokalsamfunnet en utvidet tilgang til biblioteket valgte man dermed en enkel løsning.

I tråd med tidligere forskning viser prosjektet dermed at selv om likeverdighetsprinsippet er sentralt for å bygge tillit og grunnlag for samskaping, er i det i praksis en uunngåelig maktdimensjon i forholdet mellom kommunalt ansatte med sine juridiske bindinger, lovpålagte oppgaver og budsjettbegrensninger på den ene siden, og frivillige innbyggere som bruker sin fritid til samskapingsprosessene (Guribye et al., 2026) på den andre siden. Det er samtidig nettopp denne maktdimensjonen i form av kommunens formelle posisjon og ressurser som gjør at samskapingen kan bli til noe mer enn ideer i utgangspunktet. Slik sett kan denne maktdimensjonen både utgjøre et risikoelement i relasjonen, men også en potensiell styrke. I alle tilfeller er det viktig å anerkjenne dette som et innebygget element ved samskapingen som man ikke kan komme bort fra selv om man tilstreber et likeverdighetsprinsipp.

4.2 Erfaringer fra aktivitetene

I dette kapittelet presenterer vi funn fra fokusgruppeintervjuene om hvordan gjennomføringen av aktivitetene har blitt erfart av aktivitetstilbydere, biblioteksansatte og brukere. I kapittel 4.2.1 ser vi på hvordan gjennomføringen av aktivitetene skjedde gjennom samskaping mellom biblioteket og aktivitetstilbydere i lokalsamfunnet. I kapittel 4.2.2 beskriver vi utvalget av aktiviteter vi har sett nærmere på. I kapittel 4.2.3 beskriver vi refleksjoner fra aktivitetstilbydere rundt gjennomføringen av aktivitetene og samspillet med kommunen. I kapitlene 4.2.4 – 4.2.6 beskriver vi brukernes erfaringer med tre av aktivitetene. Til slutt, i kapittel 4.2.7 beskriver vi refleksjoner fra bibliotekets ansatte rundt samskaping og gjennomføring av aktivitetene.

4.2.1 Samskaping om aktivitetstilbudet

Åpningsfesten for Demo Rona fant noe forsinket sted i mars 2025, der rundt 200 innbyggere fra lokalsamfunnet deltok sammen med representanter fra administrasjon og lokalpolitikere. Åpningsfesten hadde lokale musikalske og kulturelle innslag, aktiviteter for barn og unge og mat. Siden lokalene er relativt små (litt over 100 m2), inngikk man i samarbeid med Aktiv senior og fikk bruke deres tre ganger så store lokaler i samme bygg, samt en stor utendørs terrasse. Rona senter støttet også opp om arrangementet med annonsering og spesialtilbud. Utover dette mer storstilte arrangementet har lokalets begrensede størrelse medført at det har vært best egnet for møteplasser for mindre grupper. I løpet av det drøye første året har det startet opp en rekke aktiviteter for mindre grupper i regi av lokalsamfunnsaktører, i hovedsak enkeltpersoner, men også noen mindre foreninger som har manglet møtelokaler. I minst ett tilfelle utviklet et ildsjelsprosjekt rundt aktiviteter seg til etableringen av en frivillig forening.

Inspirert av innsikter fra Grendehuset på Sletteløkka besøkt på studieturen, har biblioteket fulgt et prinsipp om å «holde hendene i lomma» (for en forskningsanalyse av utviklingen av grendehuset, se Guribye et al., 2026). Dette innebærer at man har hatt en tydelig *rolleavklaring* i samskapingen, der man i kommunikasjonen utad for eksempel har lagt vekt på at hensikten *ikke* er at biblioteket skal motta «bestillinger» til aktiviteter som innbyggerne ønsker at biblioteket skal drive for dem. Snarere har hensikten først og fremst vært å *legge til rette* for at lokalsamfunnet *selv* kan skape og drive aktiviteter i biblioteket.

I praksis innebærer dette at aktivitetslederne har bestemt både innhold og hvordan aktivitetene skal drives, mens biblioteket har tilrettelagt ved å stille lokalene til rådighet, koordinere bookinger, holde dialog med initiativtakerne og markedsføre aktivitetene. Underveis i prosjektet var man i kontakt med en kommuneadvokat som påpekte at ettersom kommunen ikke er involvert i innhold eller gjennomføring av aktiviteter, kan heller ikke kommunen stilles til ansvar dersom det skjer personskader som ikke skyldes byggtekniske forhold ved lokalet. Derfor har det vært viktig i markedsførings-sammenhenger å få tydelig frem at biblioteket ikke er arrangør for aktivitetene, men at det er lokale ildsjeler eller lag og foreninger som er ansvarlige parter. Man så også behov for å lage et sett med formelle retningslinjer for utlån av lokalene, og anbefale involverte organisasjoner om å samle inn politiattest for aktivitetsledere. For øvrig har Bibliotekloven dannet grunnlag for redaksjonelle valg knyttet til avtaler om aktiviteter. Dette innebærer blant annet at biblioteket skal fungere som en åpen og inkluderende offentlig arena, og at man ikke kan diskriminere hvem som får bruke lokalene basert på hvem arrangøren er.

I noen tilfeller har biblioteket og initiativtakere samarbeidet om å utvikle og drive aktivitetstilbud. For eksempel samarbeidet en 10. klassing ved en lokal ungdomsskole med en litteraturformidler ved ungdomsavdelingen på Kristiansand folkebibliotek om å starte opp en bokklubb for ungdom, der det sosiale aspektet ved samlingene har vært vektlagt. Dette har muliggjort at ungdommene har kunnet danne relativt tette relasjoner til en trygg voksenperson. Men det er ungdommene selv som har valgt ut bøker og møtetidspunkter i fellesskap. På bakgrunn av Bibliotekets kompetanse på litteraturformidling til unge, var det hensiktsmessig å bruke denne kompetansen i dette prosjektet, selv om det er de unge som bestemmer innholdet. Et annet eksempel på samarbeid om aktivitetene er babytreff som opprinnelig ble igangsatt i regi av biblioteket selv etter inspirasjon fra et annet bibliotek i kommunen. Imidlertid var det ingen som møtte opp til disse treffene. Noen

måneder senere tok en nybakt far i lokalsamfunnet kontakt med biblioteket om babytreffet, og ble invitert til å være kontaktperson for arrangementene fremover. Dette resulterte i at en fast gruppe etablerte dette som et regelmessig møtested.

Biblioteket rapporterer at de har vært avhengig av et godt samarbeid med frivillighetsenheten og deres spesialkompetanse for å etablere god kontakt med frivillige organisasjoner og frivillige enkeltpersoner. Fra bibliotekets perspektiv har Frivilligenhetens etablerte kontaktnett og kjennskap til relevante støtteordninger vært til stor hjelp, og representanten fra enheten utførte også praktisk arbeid til det beste for prosjektet.

I løpet av det første året av drift, har biblioteket hatt i overkant av 13 000 besøkende og over 100 arrangementer. Biblioteket stod slik sett ifølge tall fra kommunen for 12 prosent av antall arrangementer på Kristiansand Folkebibliotek det første året.

I de neste kapitlene vil vi presentere funn fra fokusgrupper med aktivitetsledere, brukere og bibliotekets ansatte om deres erfaringer fra disse aktivitetene. Først gir vi en oversikt over utvalget av aktiviteter, deltakere og organisering av aktivitetene. Deretter følger en oppsummering av noen hovedelementer som vektlegges av informantene, underbygget med sitater.

4.2.2 Beskrivelse av utvalgte aktiviteter

I intervjuene har vi hatt fokus på følgende aktiviteter:

Bokklubben for voksne ble igangsatt av en ung voksen kvinne i lokalsamfunnet som ønsket å finne likesinnede som også likte å lese og snakke om litteratur. Gruppen startet med fem-seks kvinner, men har vokst til om lag 15 personer hvorav to er menn. Det er stor spredning i alder fra 20 til 80 år. Gruppa møtes fast en ettermiddag i måneden. De kommuniserer gjennom en Facebook-gruppe og bestemmer i fellesskap hva de skal lese ut fra forslag fra deltakerne.

Bokklubben for ungdom er for ungdom i ungdomsskolealder og har som tidligere nevnt vært organisert i samspill mellom ungdommene selv og biblioteket. Det startet med tre ungdom, og har vokst til åtte deltakere på omtrent samme alder, stort sett på 10. trinn. Halvparten har minoritetsbakgrunn, og de kommer fra tre ulike skoler. De har økt fra en til to timers møtetid. De har ikke fast struktur på møtetidspunkt, da det tilpasses til hva som skjer i skolesammenheng, og lengde på bøker de leser. Ungdomsformidleren ved biblioteket er tilgjengelig for gruppa. Det serveres popcorn og brus på samlingene. Alle kan komme med forslag til hva de skal lese.

Tegnegruppa ble til på initiativ fra en lokal kunstner som har en sønn som ble stående på ventelisten for tegnekurs i den kommunale kulturskolen. Derfor tok hun kontakt med biblioteket for å kunne organisere sitt eget tegnekurs en ettermiddag i uka for en fast gruppe på fire gutter på 10 år, som også er venner i utgangspunktet. På samlingene kombinerer de spill på tv-spill tilgjengelig i lokalet med tegnekurs.

Ungdomsmøteplassen er et åpent treffpunkt for ungdom en gang i måneden på lørdagskvelder i regi av en muslimsk forening. Det er rundt 13-15 ungdommer som kommer per gang. Ved intervjutidspunktet var det hovedsakelig gutter med

minoritetsspråklig bakgrunn som hadde benyttet seg av tilbudet, men det er et åpent tilbud for alle. Hensikten har vært å lage et trygt sted for ungdommer å oppholde seg på lørdagskvelder. Den voksne kontakten er til stede på samlingene, men det er en av ungdommene som er leder for samlingene og styrer om det er felles aktiviteter som sjakk, quiz, brettspill og Playstation. Det serveres også pizza på samlingene.

Kvinnetreffet organiseres i regi av samme forening som ovenfor, samme helg som ungdomsmøteplassen, på søndag ettermiddag. Det kommer 15-17 kvinner på samlingene, og mange av dem har også med seg barn i alderen 1-10 år. På kvinnetreffet sitter de rundt bordet i lokalet og snakker sammen om ulike tema, som for eksempel integrering og oppdragelse, og det serveres kveldsmat. Møteplassen er åpen for alle, uavhengig av religion og livssyn.

Språkkaféen er et ukentlig treffpunkt der hovedhensikten er å trene på norsk språk, og der innvandrere møter norske for å snakke norsk sammen. Aktivitetstilbyder har selv minoritetsspråklig bakgrunn, og flere av deltakerne på språkkaféen kommer fra samme nasjonalitet som tilbyder, men det er også deltakere fra andre nasjonaliteter. Det er ofte 3-4 norsktalende personer på samlingene sammen med 3-12 deltakere. Enkelte ganger gjør de andre aktiviteter, som for eksempel kaligrafi. Det serveres enkel mat og drikke, noen ganger ut fra tema.

Russisk-kursene er igangsatt av en lokal forening etablert av russisktalene foresatte som ønsker at barna vedlikeholder morsmålet sitt og at man kan skape en kulturell møteplass for familiene. Det organiseres tre kurs hver lørdag for ulike aldersgrupper mellom tre og sju-åtte år, der formålet er å skape en kulturell møteplass og lære morsmålet til barna som har norsk som førstespråk. Rundt 20-30 personer møter opp til kursene én gang i uken og bruker ofte biblioteket mer uformelt i etterkant av språkopplæringen.

4.2.3 Refleksjoner fra aktivitetstilbydere

Sentralt for aktivitetene som tilbys er sterk bruker-medvirkning på flere nivå. Aktivitetstilbyderne opplever å ha stort spillerom i gjennomføring av aktivitet ved biblioteket, og de gir selv rom for **medvirkning** til brukerne av aktivitetstilbudene. Dette fører igjen til **engasjement** og **eierskap** i aktivitetene, som eksemplifisert i sitatene under.

> *Jeg var spent da jeg startet, hvor lenge skal jeg holde på, men så ser jeg jo disse deltakerne er egentlig mer engasjert enn meg, hva skal vi neste gang, hva skal vi lese, så jeg må bare holde på. Så har jeg laget en Facebook-gruppe, og der kommer det stadig nye ting. Vi måtte utvide med en halvtime lenger, da de fleste ønsket det, så folk er veldig giret på å møtes.*

> *Han ene gutten er ungdomslederen her, så han styrer jo gjerne kvelden, sånn som Fifa-turnering, det er gøy, det vil han ha, så det er gull*.

> *Men vi er opptatt av at det er ungdommene selv som skal styre bokklubben, så jeg er der for å hjelpe dem med det de syns er vanskelig, som å ordne logistikken, men hvilke dager, hvor ofte de møter og hva de leser bestemmer de selv, og det tror jeg er grunnen til at de kommer og at det kommer flere, for de har eierskap og kontroll til det de holder på med.*

Det pekes også på en **selvstendighet** i aktivitetsgruppene, noe som også kan føre til **bærekraft**, eller opprettholdelse av aktiviteten:

> *Gruppa hadde klart seg om jeg ikke var med, men det er så mange som har noe å si, så da passer jeg på tida og setter i gang, men det er en selvstendig gruppe.*
>
> *Nå er de så trygge på hverandre at de styrer mye av samtalen selv, i begynnelsen stilte jeg spørsmål og fikk korte svar, hva syns dere om dette, og dette etc., nå kjenner de formen på en bokklubb og styrer mer selv. […] så har de nå verktøyene til å kunne starte dette helt selv, de får evner som de kan bruke videre.*
>
> *Vennene hjelper om jeg er syk, vennene bor i nærheten og hjelper.*

Som påpekt av et par av informantene vil det i enkelte grupper være en naturlig utskiftning, da gruppene er knyttet til bestemte aldersgrupper. Bokklubben for ungdom er i utgangspunktet for ungdomsskoleelever, og det er uavklart i hvilken grad denne vil bli opprettholdt når de som har tatt hovedansvaret her fortsetter i videregående, og gjerne blir enda mer opptatt med skole. Russisk-kursene er for enkelte etablerte grupper med barn innenfor et begrenset aldersvindu. Om det er aktuelt å fortsette med språkkurs er derfor uklart.

Aktivitetstilbyderne gir uttrykk for høy **motivasjon** for å holde på med aktivitetene de organiserer. Dette handler både om egne interesser, og om å bidra med noe positivt for andre.

> *Jeg elsker å lese, så startet vi opp her.*
>
> *Så er det forskjell på å tegne og å undervise å tegne, men jeg liker det, å tegne og forklare på en gang, og det gode er å se at de lærer ting.*
>
> *Jeg vil fortsette. Det er gøy.*
>
> *Men jeg er veldig fornøyd, barna er veldig fornøyde.*

Fellesskap og **relasjoner** er også et viktig aspekt, og det fortelles om vennskap som utvikles og aktiviteter som fortsetter også utenfor biblioteket. Dette gjelder både ungdom og voksne.

> *De har blitt tryggere på hverandre, en av dem kjente jo ingen, jeg hører de går mer i fritiden sammen, noen har begynt å dra på paddle på Hånes, jeg føler liksom at jeg har fått til det jeg ønsker, at den relasjonen ikke bare stopper her, men at de tar vennskapet med ut og er sammen […] Jeg tror ungdommene kommer fordi de ønsker å være med hverandre, de har det så gøy, de ler, og de mobber hverandre på en god måte, de tuller med hverandre, og begynner å treffe hverandre på utsiden.*
>
> *De har begynt å bli venner, jeg ser de begynner å veksle nummer, de har kanskje barn på samme alder, og de gleder seg til denne helga, da fikk jeg jo meldinger, mange av de er studenter, de har ikke familie, så det er blitt en familie for dem.*

Når det gjelder **inkludering** og **åpenhet** i aktivitetene, kommer det frem ulike refleksjoner og problemstillinger. Generelt informerer aktivitetstilbyderne om tilbudene og mulighet til å bli med gjennom informasjon på sosiale medier, og på lapper de henger opp på aktuelle steder. De forteller at biblioteket også bidrar med å henge opp lapper. I tilbud om

ungdomsmøteplass og kvinnetreff, gir aktivitetstilbyder uttrykk for å ha forsøkt å rekruttere flere norske, da det i hovedsak er mennesker med minoritetsbakgrunn, fra samme miljø, som benytter seg av tilbudene. Språkkaféen startet som et treffpunkt for en gruppe fra samme nasjonalitet og kultur, men er blitt en mer mangfoldig gruppe med mennesker fra ulike nasjonaliteter, noe som uttrykkes som veldig positivt. Aktivitetstilbyderne i begge bokklubbene uttrykker positivitet over at de har vokst siden de startet, samtidig gis det uttrykk for at stor vekst vil kunne medføre at det blir behov for å omorganisere og dele opp. Vedrørende tegnekurs og russisk-kurs, er dette mer sammenhengende kurs for etablerte grupper med barn. Det pekes på at det å åpne mer opp for kontinuerlig rekruttering til tegne-kurset også ville være et spørsmål om utstyr og ressurser, da tegning fort vil kunne kreve mer tegnesaker, og språk-kurset følger skole-året i progresjon, og det er ved skolestart nybegynnere starter.

Vedrørende **forventninger** til biblioteket uttrykkes det positivitet over både **involvering** og det å få et **møtepunkt.** Biblioteket beskrives som en god arena for å møte andre, og atmosfæren beskrives litt som å være i et hjem. Det å delta på aktiviteter på biblioteket bidrar også til at de bruker lokalets fasiliteter og muligheten til å låne bøker mer.

> *Jeg syns det var overraskende at det var så stor involveringsgrad, og mulighet til å påvirke hva det var behov for.*

> *Først tenkte jeg at det skulle bare bli et bibliotek med mulighet for å hente og levere bøker, men så er det jo et stort samlingsrom, der vi kan møtes og ha aktiviteter, det er samlinger, jeg har hatt med gutten min, det kommer andre barn her, det blir et møtepunkt. En treffer tilfeldigvis andre folk en kjenner, det har vært positivt.*

> *Biblioteksmiljøet er perfekt, som hjemme, et lite bibliotek, varmere, jeg føler det er spennende, hver uke, hver torsdag, forskjellige mennesker, forskjellige tema.*

> *…da blir de på biblioteket, spiller og er her, og treffer andre fra barnehagen. Sist jeg var her, så var jeg litt sånn, vi skal velge bøker, levere, så så han eldste at det var Minecraft der inne, så forsvant han inn der, det var en gutt der som var litt eldre, så begynte de å snakke og slikt.*

På spørsmål om **samarbeid** med bibliotekets ansatte, gir aktivitetstilbyderne veldig **positiv respons**. De gir uttrykk for at det er et ryddig samarbeid, og at biblioteket bidrar til å gi informasjon om aktivitetstilbudet, i tillegg til at aktivitetstilbyderne selv rekrutterer gjennom egne kanaler.

> *Det er veldig ryddig og klart, for det skjer på mail, og da kan en gå tilbake til det, men det er ikke avhengig av at en er tilgjengelig hele tiden, men de har sagt de skal gi et åpent tilbud hver helg fremover, en føler seg velkommen og det er lett å samarbeide, det har vært positivt […] Hos oss akkurat nå har vi en Facebook-side der vi reklamerer […] vi gjør det på egen hånd og bruker biblioteket mest som lokale, vi kommer, gjennomfører og sørger for det er ryddig etter oss, vi har ikke behov for så mye samarbeid.*

> *Biblioteket kommuniserer at tilbudet fins […] men av de som er hos oss er det to som har kommet ut fra å ha sett det. De kommer gjennom å snakke med venner, men det er jo en del av bibliotekets tilbud, så det ligger på nettsiden.*

På spørsmål om ansvar, så gir aktivitetstilbyderne uttrykk for at de selv har ansvaret for aktiviteten, og at de samtidig får et eierforhold til lokalet og ønsker å ta vare på det. Generelt beskrives ansatte som positive og imøtekommende, og de oppfattes som å være på tilbudssiden. Det vektlegges at det er opp til deltakerne i gruppen selv å finne ut av det om det skulle være uenigheter. Men **fleksibiliteten** til biblioteket fremholdes som positivt, for eksempel at de endret åpningstider på grunn av at de åpningstidene de hadde ikke fungerte så godt, da det var mest i arbeidstid det var åpent i utgangspunktet. Da denne endringen skjedde, ble det en kollisjon mellom åpningstid og en planlagt frivillig aktivitet med film-maraton, men det fortelles at bibliotekar da tok tak i det og ordnet med å finne et annet lokale. Lokalpolitikere bevilget også midler til at Demo Rona kunne ha lørdagsåpent i henhold til lokalsamfunnets ønsker.

Det er et forslag til **forbedring** i bibliotekets rutiner. Det foreslås at det kunne vært en kalender med oversikt over aktiviteter hver måned, der det også står litt informasjon om aktiviteten og hvordan de kan kontakte aktivitetstilbyder.

Biblioteket og aktivitetene som foregår der oppleves som et veldig **positivt bidrag i lokalsamfunnet**. Det å få et bibliotek i en bydel oppleves som annerledes enn å reise inn til et bibliotek i sentrum.

> *Det er så mye som skjer, og det meste skjer fordi det er frivillig, det viser at det var et ønske om at det var et sted, og at det har vært en kultur for det. […] Ved å ha lagd et sted er det en måte å synliggjøre en kultur som var der hele tiden.*

> *Jeg ser jo folk som jeg kjenner, nå er jeg småbarnsfamilie selv, når en bor i en bydel er det sjelden en går til byen, når en kommer til byen er det litt sånn, her var det liv, her var det folk, så det å ha et slik sted i bydelen beriker bydelen, for da har en litt tilbud, og det er også en bydel som er i vekst, noen steder blir det mer ungdom, nå er det mange småbarn, så en trenger en trygg og grei plass å møtes.*

På spørsmål om hva de tenker om overgang til et **permanent bibliotek**, så gis det tydelig uttrykk for at de ønsker å bevare noe av den gode atmosfæren og utprøvingsstemningen som er på det midlertidige biblioteket. Viktigheten av å ha en lokal identitet, istedenfor å gjenskape noe som er andre steder, påpekes, og det å ha en biblioteksutforming som også føles lokal. Det uttrykkes ønske om å fortsatt ha et bibliotek der de kan komme og delta i aktiviteter og tilbringe tid.

> *Når en kommer inn, ansatte er blide og smiler når de snakker til deg, syns du det er gøy å være der, så om en skal fortsette å ha et godt frivillighetstilbud må den åpne holdninga være igjen, som jeg jo håper at fortsetter.*

> *Jeg syns det er vanskelig å se hva mulighetene er, for jeg er så fornøyd med det som er, ja det er fint med et større bygg, men at utformingen gjør slik at det føles lokalt, vi er en bydel, jeg syns det er fint med arrangementer, for barn, som gjør at de vil komme, lage ting, det er det de vil ha, om en kan finne på noe på lørdager, så går dagen rundt.*

Oppsummering: Aktivitetstilbyderne beskriver stor brukermedvirkning, engasjement og eierskap i aktivitetene på biblioteket, noe som gjør gruppene mer selvstendige og potensielt bærekraftige over tid. De er sterkt motiverte både av egne interesser og ønsket

om å skape noe positivt for andre, og fremhever hvordan aktivitetene bygger vennskap, fellesskap og et hyggelig miljø, både for barn, ungdom og voksne. Det beskrives at biblioteket har et hjemlig miljø, og det oppleves som et trygt møtepunkt i bydelen, med fleksible og imøtekommende ansatte og et ryddig samarbeid, selv om det etterlyses bedre oversikt over aktiviteter. Tilbyderne ønsker at et eventuelt permanent bibliotek viderefører den lokale, åpne og eksperimenterende atmosfæren og de er tydelige på at et slikt sted er viktig for nærmiljøet. Videre beskrives erfaringer fra deltakerne i et utvalg av aktiviteter.

4.2.4 Brukererfaringer fra Bokklubb for voksne

Deltakerne i bokklubben gir uttrykk for at de er veldig fornøyde med aktivitetstilbudet, og at bibliotekets lokaler fungerer godt som en **møteplass**. De forteller at det er lav terskel for å delta, og at det er et sosialt **fellesskap** uten press.

> *Det fungerer bra, det er en fin måte å komme seg ut og treffe folk, bli kjent med nye.*
>
> *Enig med deg i det, det er en fin måte å komme ut og treffe folk, når hun la ut dette tilbudet, hev vi oss på med en gang, selvfølgelig for å lese litteratur en ellers ikke ville lest, men også for å være sosial, for det er jo fort å bare havne i sofaen etter jobb, så har jeg opplevd det inkluderende og hyggelig, både kvinner, menn, unge og eldre, jeg gleder meg til å gå hit.*
>
> *Det er min første gang her, så jeg har ikke så mye å komme med, men det virker som et sosialt samvær uten press.*
>
> *Så er det ikke så mange steder en treffer folk i ulike aldre.*
>
> *Så er det veldig lavterskel, det koster ikke noe, du trenger ikke utstyr, du kommer når det passer, det er liksom ikke noe press.*

På spørsmål om hva biblioteket har tilført lokalsamfunnet, viser svarene at de er positive til både å ha **bibliotekstjenester tilgjengelig** i nærmiljøet, og **bokklubben som aktivitet** på biblioteket. De gir uttrykk for at biblioteket brukes veldig aktivt til boklån og levering.

> *Ja, jeg kan godt svare litt, jeg hørte rykter om at dette skulle komme og gledet meg voldsomt, og bruker det både i jobbsammenheng og privat. Jeg er skolebibliotekar, og skal av og til ha bøker jeg skal ha tak i, så tar jeg kontakt, så blir de sendt hit, så slipper jeg å helt til byen, det er utrolig positivt. Jeg prøver å bruke det så mye jeg kan, så er det veldig hyggelig, å treffe på alle som jobber her. Jeg tror det er en viktig institusjon å ha fått ute i denne bydelen. Jeg setter virkelig pris på dette tilbudet, og det at en også kan komme på bokklubb var jo helt smashing. Det er ikke så langt, en trenger ikke gjennom bomringen.*
>
> *Jeg tenkte på det at det er noe annet enn sport. Jeg er glad i idrett, og glad i det store tilbudet der, for sønnen min, men så er jeg en nerdete mor, så er jeg veldig glad i dette tilbudet, en bokklubb, finnes det? Så kan jeg bare gå hit.*
>
> *Jeg og syns det er veldig fint å ha et bibliotek å ta med ungene til, så kan vi sykle hit.*
>
> *Jeg ble overrasket en dag jeg var inne her en tirsdag over hvor mange som hadde bestilt bøker, hele hylla var full.*

Jeg og bestiller mye til meg, men mest til ungene.

Motivasjonen for å delta i aktiviteten er først og fremst å være **sosial**, og det å **møtes fysisk**, i tillegg til å ha noen å **diskutere litteratur** med. Det å treffe andre med **felles interesser** nevnes, og det å kunne diskutere med andre i **ulike aldre**. Det nevnes også at det er et **lavterskel**-tilbud uten kritikk om en ikke har lest boka til samlingen, og at det uansett kan være interessant å komme og høre hva andre tenker. En annen påpeker at en kan få innspill til å **tenke nytt** gjennom samtaler i bokklubben.

For min del var det først og fremst for det sosiale, og komme ut og treffe folk, og da samtidig kunne lese og snakke om bøker, bli utfordret litt på det en leser.

For meg var det å ha noen å diskutere litteratur med, så er det jo det sosiale, så bor jeg jo i nærheten, det var viktig, de tre tingene i den rekkefølgen.

Det å faktisk møtes fysisk, det fins jo nok av podting en kan være med på og diskutere bøker, men da sitter en hjemme for seg selv, så det med fysiske treff er verdifullt.

Det er veldig lavterskel, har en ikke lest boken, så har en ikke det, men en blir ikke stilt til veggs for det, så har vi jo stor takhøyde og får mene det vi mener.

Så er vi ulike aldre her, og det kan ha en innvirkning på hva vi mener, det at det er ulik alder, det er motiverende.

Så er det litt det med å bli utfordret på det en tenker om ting, en ser jo gjerne ting ut fra egne øyne, men med innspill kan en tenke nytt.

Ellers forteller flere at de også låner og leverer bøker samtidig som de kommer på bokklubb.

Når det gjelder **forventninger**, så kommenteres det at de hadde ønsket det var **mer åpent** i helger enn det har vært, og at det kunne vært **flere bøker.** En annen kommenterer at det vil komme når det blir permanent og større plass. De gir uttrykk for at de først og fremst opplever det som et **møtested**, da det er mer sofaer og bord enn bøker. Samtidig kommenteres det at bøkene kommer raskt når de bestilles på appen tilknyttet biblioteket.

Deltakerne oppfatter den frivillige aktivitetstilbyderen som **ansvarlig** for aktiviteten, og gir positive tilbakemeldinger på organiseringen. De forteller at de har gruppe på Facebook som fungerer bra. De gir utrykk for å være veldig positive til initiativet.

- *Det var et kjempeinitiativ altså, virkelige.*
- *Jeg har tenkt at jeg kunne tenkt meg noe slikt i nærheten.*
- *Jeg så ikke at det var et behov jeg hadde før jeg så det.*
- *Ja, når jeg så det så bare «wow».*

På spørsmål om hva de tenker om biblioteket som en **møte- og aktivitetsarena** i lokalsamfunnet, kom det flere refleksjoner rundt hva slags kulturarena et bibliotek kan være. De reflekterte over at det kan være ulike aktiviteter som foredrag, høytlesning, temasamlinger og lunsj, og at en kan lære noe på et bibliotek. De ga uttrykk for at biblioteket er et **viktig sted**, som kan gi gode opplevelser. De kommenterte og at det er et

sted der alle blir **likt behandlet**, at det ikke er religiøst eller for bare noen grupper, at det er **gratis**, og for alle, og at en lærer om **demokrati** der. De beskrev biblioteket som et «knutepunkt», som er viktig at ikke forsvinner.

Ellers gir de uttrykk for at de har fått **endret litt syn** på hva et bibliotek er. De har tenkt på det som et sted å låne bøker, og kanskje ikke tenkt på at det skjer så mye, men ser at det er «i større grad en møteplass». Samtidig er de opptatt av at en ikke må «glemme boka».

Vedrørende fremtiden, så gir deltakerne tydelig uttrykk for at de ønsker et permanent bibliotek, og at det ville vært leit om dette tilbudet bare forsvant igjen. De er opptatt av at det skal være bibliotek i alle bydelene.

> *Det er jo først når en blir vant til å ha dette stedet, som er mye mer praktisk enn å inn til byen, så er det et gode, så det er dumt om det forsvinner.*
>
> *Ja, det er viktig at det er biblioteker i bydelene.*

Oppsummering: Deltakerne i Bokklubb for voksne er svært fornøyde, og opplever biblioteket som en lavterskel, inkluderende møteplass der de kan være sosiale, møte folk i ulike aldre og diskutere litteratur uten press. De bruker biblioteket aktivt til lån og levering av bøker, setter pris på at det finnes i nærmiljøet, og beskriver det som en viktig, gratis og åpen kultur- og læringsarena for alle. Bokklubben gir både sosialt fellesskap og nye perspektiver, og deltakerne er svært positive til initiativet og ønsker sterkt at biblioteket skal bli et permanent tilbud i bydelen.

4.2.5 Brukererfaringer fra Bokklubb for ungdom:

Ungdommene som er med i bokklubben er positive til å ha biblioteket som en **møteplass**. De forteller at de synes det er veldig greit å kunne ha aktiviteten på biblioteket som er i **nærmiljøet**, da det er mye nærmere for dem enn å reise inn til byen. De opplever det som praktisk da de alltid kommer seg dit, og de fleste busser går forbi der. Når det gjelder **fellesskap**, så gir de uttrykk for å bli kjent med folk på tvers av skoler og interesser, men at de har felles at de **liker å lese**, og at noen kommer på grunn av fellesskapet. Nettopp det å få en møteplass forteller de at har vært veldig positivt for dem, da det er få møtesteder i utgangspunktet for ungdom i området. De reflekterer over hvordan enkelte miljø har slike steder, som det kristne miljøet, mens for dem så har biblioteket blitt deres sted:

- *Så er det en del kristne samlinger, men dette er litt annerledes.*
- *Ja, det er faktisk mange av dem, kanskje jeg burde bli kristen, da har jeg mange steder å være.*
- *Men vi har jo Demo Rona.*
- *Ja, vi har Demo Rona, det er sant det.*

På spørsmål om hva som er deres **motivasjon** for å delta i aktiviteten på biblioteket, har de flere svar. Ei forteller at hun liker å lese, ei forteller at hun kom der for maten, og ei forteller at hun kom fordi vennene gikk der.

- *Jeg liker å lese.*
- *Jeg kom først på grunn av pizza, så var det liksom nice, så var folka greie.*

- *Det var flere av vennene mine som gikk her, så leste de ei bok jeg likte, så begynte jeg å gå her.*
- *Jeg også kom først på grunn av pizza, så likte jeg det, så begynte jeg å gå her.*

Dette viser at det kan være ulike, og litt tilfeldige, motivasjoner for å bli med på en aktivitet, men at **relasjoner** er et viktig element for deltakelse. Ellers forteller en av dem at hun hadde ikke visst om muligheten til å komme der og levere bøker om ikke hun hadde startet i bokklubben.

I utgangspunktet hadde ikke ungdommene store **forventninger** til biblioteket før det kom. De forventet at det skulle være et bibliotek for boklån, og kanskje mest for barn. De ble positivt overrasket over at det var mer et **sted å være**, og at det var sofaer. De gir uttrykk for at det er mye **koseligere** enn på hovedbiblioteket og at fargene er fine. De forteller at de er **fornøyde**, at de kan bruke biblioteket som et sted å henge, også når de for eksempel venter på bussen, og at det er ganske mange aktiviteter som skjer der. Samtidig gir de uttrykk for at de gjerne ville hatt tilbud om flere ulike samlinger, for eksempel filmdag. De forteller at de var der og så filmen *Hunger Games* etter å ha lest boka, og det uttrykker de var gøy.

På spørsmål om biblioteket som en **møte- og aktivitetsarena** i lokalsamfunnet, gir ungdommene uttrykk for at de er veldig fornøyde. Den ene ungdommen forteller at hun **elsker biblioteker**, og elsker å lese. De opplever at det er **stille** og litt avskjermet, og at det er positivt at det er ofte **åpent**. Generelt er de positive til bibliotek som en arena å oppholde seg, og gir uttrykk for at også biblioteket i sentrum er et fint «hengested», og at det er det «tryggeste stedet i byen».

Det å delta i bokklubben for ungdom har **endret ungdommenes syn** på hva et bibliotek er. De tenkte i utgangspunktet at bokklubber er for «sånne nerds», men har opplevd at det er veldig gøy å samles på biblioteket, og at bokklubber ikke bare er for «nerds». De er alle enige i at de ønsker et permanent bibliotek i bydelen, og håper det ikke forsvinner. Ellers nevnes at kinosal hadde vært bra. Ungdommenes refleksjoner kan oppsummeres i følgende sitat:

- *Det er koselig, rolig, fint, praktisk, lokalt, enkelt å komme til, det er liksom bussen, så er en der. Rona er så sentralt.*

Oppsummering: Ungdommene opplever bokklubben og biblioteket i nærmiljøet som en koselig, trygg og praktisk møteplass, hvor de kan være sosiale, bli kjent på tvers av skoler og interesser og ha sitt sted å være. De kom inn i bokklubben av ulike grunner, både interesse for å lese, fordi det var pizza der, og fordi det var et treffpunkt med venner, men de forteller at de blir værende på grunn av miljøet og relasjonene. De har fått et nytt og mer positivt syn på hva et bibliotek kan være – ikke bare boklån for «nerds», men et sted å henge, lese, se film og delta i aktiviteter. De er svært fornøyde og foretrekker dette biblioteket fremfor hovedbiblioteket. Det uttrykkes et tydelig ønske om at tilbudet blir permanent og gjerne utvides med flere samlinger og aktiviteter.

4.2.6 Brukererfaringer fra Språkkafé

Deltakerne på språkkaféen forteller at biblioteket er en **hyggelig møteplass** der det er god mulighet for å treffe nye folk. De opplever **fellesskap** ved at det gir mulighet for å snakke om forskjellige tema og kulturer, og at det er sosialt.

> *Vi bare sitter og prater, det er veldig hyggelig, hvis noen på A1-nivå kommer, vi bare prater, hva som helst, det er god mulighet for oss å treffe nye folk, prate om forskjellige ting, forskjellige kulturer.*

> *Jeg tenker det samme, jeg går ikke på kurs, men jeg har nettopp flyttet til Kristiansand, i fjor i november, og jeg tenkte på å finne nettverk her, og blande med folk, og prate litt ekstra norsk og øve litt. Man blir mye sosial, treffer masse folk, det hjelper for meg egentlig.*

De bruker biblioteket mest i forbindelse med språkkafé, men også til å levere bøker. De forteller at de gjør **ulike aktiviteter**, som kaligrafi, lage bokmerke, lage armbånd, og noen ganger har de tema, for eksempel «vinter». De forteller også at de noen ganger har mat, for eksempel har de hatt samisk brød, og de har hatt en drikk knyttet til en bestemt kultur.

Motivasjonen for å delta på språkkaféen er **å lære språk, være sosial** og bli kjent med **nye folk**. De forteller også at det er **gøy** å prate med folk fra **ulike kulturer** og at de liker å lære om ulike land.

På spørsmål om **forventninger** de hadde til biblioteket, forteller ei av dem at hun trodde at biblioteket var et sted bare for å låne og levere bøker, og ikke visste at det skulle være aktiviteter der, men at de har blitt bedre kjent med biblioteket etter hvert.

Det er litt forvirring rundt spørsmålet om hvem som har **ansvar** for aktiviteten, og det blir foreslått at det er kommunen som har ansvar. Det avklares at det er den frivillige aktivitetstilbyderen som har ansvaret. Da reflekterer den ene videre at de kan for eksempel starte en strikkekafé der, og at det var noe de ikke visste fra før.

Ellers er det generelt positiv holdning til å ha bibliotek i nærheten som en **møte- og aktivitetsarena.** De opplever at stedet er «mye mer enn et vanlig bibliotek», og gir uttrykk for at de ønsker at dette skal fortsette som møtested.

Oppsummering: Deltakerne på språkkaféen opplever biblioteket som en hyggelig, sosial møteplass hvor de kan øve norsk, treffe nye mennesker og utveksle erfaringer på tvers av kulturer. De har ulike aktiviteter og lager noen ganger ting, og de serverer mat knyttet til ulike land. Motivasjonen for å delta knyttes til både språklæring og muligheten til å få et nettverk. Flere gir uttrykk for at de først trodde at bibliotek kun var for lån og levering av bøker, men de har sett nye muligheter ved å bruke biblioteket som møteplass, og de ønsker sterkt at tilbudet og biblioteket som møtested skal fortsette.

4.2.7 Refleksjoner fra bibliotekets ansatte

De ansatte peker på flere **suksessfaktorer** ved biblioteket. Et sentralt moment som trekkes frem er at de har hatt **tålmodighet**, og **ikke presset** frem initiativ, men stolt på at folk ville komme og ta initiativ. Det vises til et eksempel på at de prøvde å sette i gang babytreff, men at de avsluttet det da ingen møtte. En stund senere kom en far som var i

permisjon og startet opp baby/småbarnstreff på nytt. En gang de hadde samling, kom en dame tilfeldigvis innom, og hun tilbudte å komme inn og ha et par babysanger på enkelte treff, da hun hadde bakgrunn fra musikkaktivitet. Denne erfaringen fikk den ansatte til å tenke over hvor viktig det er å være **åpen for ressurser** hos andre mennesker. Generelt beskrives viktigheten av å holde tilbake, og ikke ta over organisering, slik de kanskje er vant til fra hovedbiblioteket.

> *Men dette er liksom folk sitt sted, det var som vi snakket om da vi kom opp med navnet Demo, at det skal være innbyggernes, så vi har jo prøvd å sitte på hendene, så har jeg tenkt om jeg skal dra i gang noe, men så har jeg tenkt at det er jo scenen til innbyggerne. Folkets bibliotek.*

En annen suksessfaktor som trekkes frem handler om **lokasjonen**, at folk i nærområdet er glade for at de har fått et bibliotek på den siden av byen. De beskriver at alle er veldig **positive** til det, og at det er en holdning som brer om seg. De forteller at det også er veldig aktive lånere i bydelen. Generelt opplever de å få **positive tilbakemeldinger** på bibliotekstilbudet. De forteller at folk treffes på tvers av generasjoner og slår av en prat med hverandre, og de erfarer at folk avtaler uformelt å møtes på biblioteket. De ansatte beskriver også at det er svært **mye aktivitet**, «en fullstappet uke aktiviteter», nettopp fordi de **frivillige har engasjert seg**, da de ikke hadde hatt kapasitet til å organisere alle disse aktivitetene selv. De forteller at mye av rekrutteringen til aktivitet foregår via de frivilliges egne nettverk og sosiale medier.

De ansatte beskriver at biblioteket i stadig større grad fungerer som en **møteplass for lokalbefolkningen**. De nevner spesifikt **familier** med små barn som kommer innom og leser, men også studenter, venner, jobbsøkere og flere grupper som gjør lekser der. Når det gjelder **åpningstider,** opplever de ansatte at det er veldig bra de har åpent i **helgene,** og at det kommer mange da. De forteller at de som kommer da gjerne er så lenge at de må ned på matbutikken under for å ha noe å spise. **Ungdommer** har de ikke så mye besøk av, og reflekterer over at de kunne gjort noe mer for å nå ungdommen. Samtidig passer kanskje ikke åpningstiden for den målgruppen, da det hovedsakelig er åpent på dagen og ettermiddagen. En annen utfordring er at det er begrenset plass, slik at det egentlig ikke egner seg som et «hengested for ungdommer». I tillegg reflekterer de over at det å ha mange ungdommer til stede gjerne medfører at en som bibliotekar må ha overskudd til å engasjere seg mer i samtaler, slik at ungdommen føler seg sett, eller det må gripes inn dersom det blir for mye bråk. Dette er det i utgangspunktet ikke ressurser til forteller de.

På spørsmål om de ville gjort noe **annerledes**, svarer de at **markedsføringen** og det å gjøre tilbudet kjent i lokalsamfunnet er noe de kunne gjort på en litt annen måte. De reflekterer at de kunne gått breiere ut og sent ut melding, men at dette er et område de i utgangspunktet ikke har ekspertise på. De forteller at de gikk ut i avisa med informasjon om endrede åpningstider, og de ser at da får folk det med seg.

Når det gjelder **utfordringer**, så beskriver de at de har måttet prøve seg litt frem. De forteller at det har vært noen initiativ og idéer som har vært **vanskelig å realisere** i lokalet. Samtidig som de da har måttet avise noen forslag, som det å sette opp «bordtennisbord og boksesekk», så har de ønsket å opprettholde engasjementet, og setter pris på det. Noen har også trengt litt støtte i arbeid med å **søke midler til frivillig aktivitet**, og forstå hva som er mulig å få støtte til og realisere, slik som pizza og aktivitetskostnader, og hva

som ikke kan få støtte, som for eksempel sofa og tv-skjermer. De forteller også at de har måttet avvise forslag om å arrangere **religiøs aktivitet** i lokalet, da det skal være et livssynsnøytralt sted. Ellers forteller de at noen ganger kan det bli litt **støy**, når det kommer en ganske stor leksegjeng som kanskje løper litt rundt og lager høye lyder, da det kan være andre i lokalet som reagerer på dette. Hærverk har de opplevd lite av.

Generelt uttrykker de en positiv holdning til at de har fått forespørsler som utfordrer dem til å tenke på **hva et bibliotek skal være og ikke være**. De kommenterer at dette er problemstillinger som vil kunne dukke opp på ulike tidspunkt, og at de vil utvikle mer formelle **retningslinjer** for bruk av lokalet. De forteller at de har vært i dialog med kommuneadvokaten om ansvar dersom noe skulle skje, og at de trenger en prosedyre knyttet til utlån, for eksempel at de kommer inn til kommunen og signerer, og har et møte der de får informasjon om rømningsveier og slikt.

På spørsmål om **rollen som bibliotekar**, og **grenser** knyttet til denne rollen, forteller de at det er enkelte ganger noen som er ruspåvirket som kommer innom, og at de må være ekstra oppmerksomme i tilknytning til lån av toaletter. De forteller at de har ikke noen ansatte til å følge opp denne typen situasjoner, slik som de har i hovedbiblioteket i byen, der dette er en mer vanlig problemstilling. Biblioteket har ingen egen miljøarbeider, men de ansatte kan kontakte vaktmestertjenesten til Rona senter for bistand ved behov. Ellers forteller de at de driver litt med leksehjelp for de som kommer og gjør lekser der, og at det er eldre pensjonister som noen ganger spør om hjelp til noe på data på grunn av at det enkelte tidspunkt er ungdommer til stede der og gir datasupport til pensjonister. Da gir de beskjed om at de må komme tilbake når ungdommene er der.

I utgangspunktet var det mange lokale aktører og organisasjoner som deltok på workshop og som uttrykte interesse for å bruke lokalet, men de ansatte forteller at få av disse tok kontakt i etterkant. De forteller om en gruppe fra **Husfliden, Fikselauget**, som tok kontakt etter de hadde hørt om mulighetene ved biblioteket gjennom informasjon på et frivilligbørs-arrangement. Det beskrives som en **stor suksess,** og det var 12 personer innom, inkludert de som organiserte. Ellers reflekterer de at de som allerede er etablerte i frivillige organisasjoner og lignende har sine strukturer og lokaler, slik at ikke nødvendigvis det er de som har behov for en ny møtearena. For de som velger å bruke lokalet, opplever de biblioteksansatte at de frivillige setter pris på å få hjelp med det administrative, som koordinering, markedsføring, og ordne med nøkkel. Samtidig er det ikke en ordning med bakvakt, slik at dersom det er problemer med bygget utenom åpningstid er det i utgangspunktet ingen de frivillige kan kontakte.

På spørsmål om hva som er viktig å ta med når en går **fra å være en demo til et permanent bibliotek**, svarer de at det er viktig å «fortsette å være imøtekommende og på tilbudssiden». De gir uttrykk for at det **relasjonelle**, å snakke med mennesker ansikt til ansikt, er viktig. De tenker også at de må videreføre konseptet med kombinasjon av bibliotek og frivillig aktivitet, og at det er viktig å jobbe med innredningen for å gjøre det «hjemmekoselig», selv om det blir større. De reflekterer også over muligheten til å ha noen arrangementer i egen regi, når ressursene øker noe, for eksempel foredrag, samtidig som de beholder den frivillige aktiviteten: «Vi skal ikke ta over alt, vi skal heie på de frivillige, men at det blir en litt annen miks da». De tenker også tilbake på planleggingsprosessen til demo-biblioteket, hvordan det var en markedsføringsverdi i å engasjere barn og unge i

utformingen av biblioteket, da flere av de kom innom etterpå for å se hvordan det var blitt. De fremhever også det spesielle i relasjonen mellom ansatte og brukere, og tenker at det er viktig å signalisere at dette er en annen måte å jobbe på. En hovedkonklusjon på hva en kan lære fra demo-prosjektet generelt, er at det er viktig å la «lokalbefolkningen slippe til», da det gir mer eierskap. En siste refleksjon rundt demo-prosjektet fra ansatt oppsummerer litt tankene bak prosjektet, og biblioteket som en møteplass:

> *Når vi har spørreundersøkelser tenker folk fremdeles i stor grad på biblioteket som et sted for bøker, og det er det jo, men dette har i stor grad også blitt møteplass og et sted for arrangementer, det har vi satset litt på siden vi kaller det Demo Rona bibliotek og møteplass, så åpner det kanskje opp slik at andre får øye for biblioteket, og tenker at det er noe for meg selv om jeg ikke er så aktiv leser, at folk kan være her og skape aktivitet, ellers tenker folk bare at det er et sted å komme og være.*

Oppsummering: De ansatte beskriver at en nøkkelfaktor ved å lykkes med Demo Rona har vært å være tålmodige og la lokalbefolkningen selv ta initiativ, slik at biblioteket oppleves som «folkets bibliotek» og gir sterkt eierskap. De opplever stor entusiasme fra de lokale som anvender biblioteket, det er høy bruk av låne- og leveringsmulighetene og et mangfoldig utvalg aktiviteter drevet av frivillige. De peker samtidig på utfordringer som begrenset plass, begrenset åpningstider, litt lite ressurser til å nå alle målgrupper, spesielt ungdom, og behov for bedre markedsføring og tydeligere retningslinjer for bruk av lokalet. Erfaringene fra demo-biblioteket brukes til å planlegge og inspirere utviklingen av et permanent bibliotek som fortsatt skal være hjemmekoselig, relasjonelt, livssynsnøytralt og kombinere tradisjonelle bibliotektjenester med frivillig aktivitet, der lokalbefolkningen fortsatt «slipper til».

4.3 Resultater fra workshop med andre samskapende bibliotek

I dette kapittelet oppsummerer vi erfaringene fra samskapingsprosesser i ulike demobibliotek og ved andre bibliotek rundt i landet, slik de kom til uttrykk i workshopen som ble organisert i Oslo i løpet av prosjektet (se kapittel 3.1.1).

4.3.1 Hvilken betydning har de midlertidige bibliotekene hatt som lavterskel testarena for samskaping og innovasjon? Hva er mulighetsrommet?

Deltakerne trakk frem betydningen av de midlertidige bibliotekene som et **innovasjonsrom** der det har vært lettere å teste ut nye grep og løsninger, og hvor man har fått større faglig frihet til å gjøre hva man vil uten å være så regelbundet. Man har hatt muligheten til å starte med et tomt rom og skape noe sammen med innbyggerne. Dette har gitt de ansatte et pusterom der det er lov til å fokusere på undersøkelse av muligheter, ikke bare utføring av etablerte oppgaver. Dermed har det også vært større mulighet til å tilpasse løsninger og grep underveis i prosessen og gjøre nødvendige inkrementelle (trinnvise) justeringer, ikke minst tilpasninger til ulike brukergrupper.

Samtidig har demo-ordningene muliggjort at **relasjonsbygging** har fått stå i fokus. Deltakerne poengterer at det har vært fint å jobbe sammen før lokalet er klart, at man har kunnet gi prosessene tid, og at man har kunnet skape relasjoner til ildsjeler som i noen tilfeller etter hvert starter frivillige organisasjoner.

Deltakerne trekker også frem at de midlertidige bibliotekene har muliggjort **samarbeid på tvers av tjenester**, for eksempel frivillighetsenheten og lignende. Dette har ikke minst vært tilfellet under områdesatsingene. Her ligger det etter deltakernes syn også et større mulighetsrom i fremtiden, der bibliotekene har potensiale til å ta en litt større samfunnsrolle for å bidra til å løse store samfunnsutfordringer der man må samarbeide på tvers av siloer.

4.3.2 Hva er gode grep for å få til samskaping med lokalsamfunnet og andre tjenester i bibliotekene?

Kunnskap om lokalsamfunnet trekkes frem som en forutsetning for samskapingsarbeidet. Man må være nysgjerrige og mindre opptatt av biblioteket enn av lokalsamfunnet. Hva rører seg i lokalsamfunnet? Deltakerne trekker også frem at det er viktig å gå bredt ut for å nå ut til innbyggere som kanskje ikke allerede er med på noe, men som kan tenke seg å være med. Det handler på mange måter om å finne potensialet, bottom-up. For å nå frem til ungdomsgrupper, trekker man frem verdien av å **ansette lokal ungdom** som kan fungere som en brobygger gjennom sine ressurser og kunnskap om de lokale ungdomsmiljøene. Dette er prøvd ut med hell i Oslo, og i mindre omfang i andre kommuner.

Samskaping fordrer ifølge deltakerne **eierskap** til løsninger. En viktig lærdom er at innbyggerne selv skal eie og selv være ansvarlig for aktiviteter. Det fremheves at disse prosessene må være organiske, og at man må slippe til innbyggerne. Samtidig må innbyggerne til en viss grad forplikte seg. Dette fordrer tydelige **forventningsavklaringer** både innledningsvis og underveis i prosessen. Man bør være ærlige om rammebetingelser og ikke skape falske illusjoner med hensyn til for eksempel tidsperspektiv. Deltakerne fremhever at det er viktig med tydelighet dersom intensjonen fra bibliotekets side er en tidsbegrenset test. Fra kommunens side er det også viktig å unngå skinnprosesser der innspill aldri følges opp, selv om det ikke er realistisk at alt kan realiseres. Deltakerne understreker at det er bedre å gjøre *noe* ordentlig i stedet for å gjøre *mye* halvgodt.

I noen tilfeller har man ved noen av bibliotekene opplevd at noen vil overta biblioteket til sitt formål og slik sett tar «for stor» plass med hensyn til bruk av lokalene og de ansattes ressurser. Dermed er det viktig å lære å **legge til rette for at mange grupper kan slippe til**.

Deltakerne trekker også frem at det er viktig å legge til rette for samskaping gjennom å «**sitte på hendene**». Dette markerer et klart brudd mot en New Public Management tilnærming der kommunen primært er en tjenesteyter og innbyggerne er brukere (NOU 2026:6). Formålet med samskapingen er ikke å oppfylle ethvert behov, og kommunen skal ikke gjøre alt for «kunden». Det handler mer om å følge opp innspill, ta kontakt, og jobbe *sammen med* innbyggerne.

Samtidig er deltakerne opptatt av betydningen av **kommunal forankring**. Det kan være avgjørende å involvere alle deler av kommunen som trengs å bli involvert, og bibliotekets ansatte må vite hva de skal gjøre på et mer overordnet plan, i tråd med kommunalt planverk, med fokus på bibliotekets betydning for lokalsamfunnet.

4.3.3 Hvilken overføringsverdi har erfaringene fra samskaping og innovasjon i de midlertidige bibliotekene til andre deler av bibliotekenes og kommunenes arbeid?

Med tanke på kommunenes ressurssituasjon var deltakerne usikre på om det ville utvikles flere Demo-konsept med det første. Likevel vektlegger de at det er avgjørende å **ivareta en eksperimentell frisone for innovasjon og læring**, der kjernen er samskaping. Demo er et konsept der dette gjøres bevisst, noe som er sjeldent at foregår i en kommune. Selv om det er et innovativt grep som kommer fra bibliotekene løftes det frem som en klar samlet anbefaling fra bibliotekene i workshopen at dette bør betraktes som **noe større enn at det tilhører bibliotekstjenesten alene**. Man bør etter deltakernes syn bruke systematiske erfaringer fra disse demoprosjektene også på andre arenaer i kommunene.

Demobibliotekene har vært konkrete, fysiske demo'er, men det kan være **begrensende å definere demo-ordningen som et fysisk rom**. Det kan også være et digitalt rom, organiseringsendring, et innovasjonsrom som gjør at en har et handlingsrom så det ikke blir spist opp som et pilotprosjekt – et handlingsrom som medfører en frihet der det er lov å ikke lykkes på første forsøk. Deltakerne var til slutt opptatt av verdien av å etablere et **læringsnettverk** på tvers av bibliotekene.

5 Diskusjon

I Demo Rona har det blitt gjort grep for å legge til rette for å styrke både biblioteket og lokalsamfunnet gjennom å utvikle et frirom, en arena for kreativitet der man kan oppleve et utvidet perspektiv, og hvor bibliotekets betydning for fellesskapet i bydelen står i fokus. Med samskaping som metodikk har man lagt til rette for at innbyggerne har skapt et bredt spekter av aktiviteter for ulike aldersgrupper på Demo Rona, inkludert bokklubb for voksne, bokklubb for ungdom, tegnegruppe, ungdomsmøteplass, kvinnetreff, språkkafé og russiskkurs for barn. Aktivitetene gjennomføres jevnlig på faste tidspunkt, og de er generelt åpne for alle, og lavterskelarenaer der mennesker møtes for uformelt sosialt samvær og aktivitet. Både aktivitetstilbydere, deltakere og ansatte vektlegger at brukermedvirkning, frivillig engasjement og lokal forankring er nøkkelen til at tilbudene fungerer. Aktivitetene skaper eierskap, vennskap og fellesskap på tvers av alder, bakgrunn og interesser, og mange beskriver biblioteket som hjemlig, trygt og lavterskel. Flere forteller at det er «mer enn et vanlig bibliotek». Samtidig peker de på noen praktiske utfordringer, som plass, markedsføring og behov for bedre oversikt over aktiviteter. Det uttrykkes et tydelig ønske om et permanent bibliotek som møtested i bydelen, og at dette bevarer den åpne, lokale og eksperimenterende profilen som Demo Rona har hatt.

Beskrivelsene fra de som deltar på ulike aktiviteter på Demo Rona vitner om et bibliotek som har lykkes i å skape et åpent, inkluderende og kreativt rom, et offentlig rom der privatpersoner kan komme sammen og diskutere (Habermas, 1989). Biblioteket beskrives som en uavhengig og nøytral arena, i tråd med Biblioteksloven (2014). Også enkelte deltakere i aktiviteter er opptatt av dette, at det ikke skal være religiøse aktiviteter, og at alle skal behandles likt, og de er opptatt av det er et knutepunkt i lokalsamfunnet. Det var tydelig uttrykt fra deltakerne på alle aktivitetene at det å ha et slikt bibliotek i lokalmiljøet var noe de satte pris på, at det betydde noe for dem å kunne komme sammen og møtes enten med bekjente eller på tvers av generasjoner og kulturer, og at de sterkt ønsket en permanent biblioteksordning på Rona. Dette er i tråd med funn fra Audunson og Aabø (2013) sin studie som viser til at biblioteket oppfattes som en møteplass som fremmer samhørighet, integrering og stedsutvikling.

Refleksjonene fra deltakerne vitner også om en hjemlig atmosfære, en form for «hjem borte fra hjemmet» (Evjen & Vold, 2018), som kan relateres til det Oldenburg (1999) beskriver som «det tredje rommet», som er noe mellom hjemme og jobb. Forventningene til biblioteket var i utgangspunktet at det var et sted der de kunne låne bøker, men flere av deltakerne forteller at deres oppfatning av biblioteket har endret seg, og at det har betydd mye for dem å få dette lokalet som en møteplass.

Balansen mellom kontroll og frihet nevnes av ansatte, da det kan være en utfordring når unge kan lage litt støy for andre, men dette spennet mellom å være en tilrettelegger og grensesetter virker å være noe mindre utfordrende enn for eksempel i Biblo Tøyen, der friheten gitt barna resulterte i voldssituasjoner, som igjen førte til innføring av flere regler (Evjen & Vold, 2018). Utfordringene som beskrives ved Demo Rona er mer knyttet til selve lokalet, og de mulighetene som ligger i det. I Aarhus i Danmark opplevde kommunen utfordringer knyttet til støy og rusbruk hos en ungdomsgjeng i et såkalt bylivshus der lokalbefolkningen involveres i samskaping med kommunen om hva de ønsker å bruke byggene til. Løsningen på utfordringene handlet både om innskrenkning av rettigheter på

kort sikt, men mest avgjørende på lang sikt var det å legge til rette for dialog mellom andre brukergrupper, arkitekt, politi, kommune og ungdomsgjengen selv (Guribye et al., 2026).

Behov for grensesetting knyttet til mennesker med rusproblemer nevnes også i Demo Rona, men det uttrykkes ikke som at det er spesielle problemer knyttet til dette. Likevel vil det kunne dukke opp større utfordringer i fremtiden, og det kan bli et økt behov for flere og tydeligere retningslinjer og dialogmøter.

I likhet med folkebibliotekene i de store byene (Berg & Kermit, 2015), er Demo Rona også en arena for integrering og flerkulturelle møtepunkter. Flere av aktivitetene som gjennomføres organiseres av innvandrere, og enkelte aktiviteter som språkkafé og russiskkurs er også for innvandrere. Samtidig er det kanskje et større potensiale knyttet til Demo Rona som flerkulturell møteplass, for eksempel er det en mulighet til videreutvikling gjennom for eksempel aktivitet inspirert av «menneskebiblioteket» (Abergel et al., 2005) og «Folk møter folk» (Guribye, 2017), noe som også kunne knyttet flere mennesker i lokalmiljøet til biblioteket, og støttet nettverksbygging i nærområdet. Denne typen aktivitet fordrer imidlertid en større rolle fra bibliotekets ansatte.

Tilnærmingen til samskaping i prosjektet har vært basert på:

- et ressursbasert, fremfor behovsbasert, fokus i relasjon til lokalsamfunnet der man starter med en systematisk kartlegging av hva slags ressurser som finnes lokalt og kobler disse sammen (Kretzmann & McKnight, 1993)
- en tilstrebing av likeverdighet i relasjonene og tidlig involvering (Tortzen, 2019), men også en anerkjennelse av en underliggende maktubalanse mellom kommune og lokalsamfunn som kan vris til en ressurs i samskapingen (Guribye et al., 2026)
- et kritisk perspektiv på hvordan makt og institusjonelle regelverk og føringer kan ekskludere grupper fra å delta i samskapingen (Vike et al., 2025)
- et fokus på at målet med samskapingen er å skape lokalt eierskap og fellesskap fremfor reduksjon av offentlige utgifter (Røiseland & Lo, 2019)
- en kobling mellom bibliotekfaglighet og samskapingsfaglighet (Stabell, 2020)
- en anerkjennelse av at samskaping ikke er en quick-fix, men en kompleks læringsprosess der man må gjøre tilpasninger og løse utfordringer underveis (Guribye et al., 2026).

De øvrige midlertidige og samskapende bibliotekene fra ulike deler av landet som deltok i workshopen i prosjektet er opptatt av *potensialet* som ligger i måten å jobbe på som har vært muliggjort i demo-ordningen, både for bibliotekene, men også for andre kommunale tjenester. I NOU 2026:6 *Den nye velferdskommunen* fremheves et behov for rom til eksperimentering og utprøving som en forutsetning for å utvikle en bærekraftig velferdskommune i lys av både demografiske og ressursmessige utfordringer i tiden fremover. Dette fordrer trygge rammer som støtter læring fremfor frykt for å gjøre feil i en sektor som tradisjonelt sett er preget av kontroll og regelstyring. Demo-ordningen fremstår som et godt eksempel på et slikt innovativt rom, og begrepet gir konnotasjoner til både kunstneriske prøveversjoner av noe som skal bli noe annet, og folkelig engasjement.

Potensialet her ligger i å skape slike frirom i kommunale tjenester der de ansatte, innbyggere, frivillige organisasjoner, pårørende og næringslivsaktører gis tidsavgrensede

frirom til å systematisk eksperimentere, prøve og feile – og lære sammen. I Kristiansand er deler av kommunens ledelse og kommunale utvalg informert om Demo Rona som et slikt samskapingslaboratorium, men forståelsen av mulighetsrommet som ligger i demo-ordningen er antageligvis begrenset i andre deler av kommunen, noe som også later til å være tilfellet i de øvrige kommunene. For å løfte frem demo-ordningens overføringsverdi til andre deler av de kommunale tjenestene fordres dermed innledningsvis solid forankring i kommunal ledelse. Samtidig må det gis tydelige mandat til medarbeidere for å unngå for sterk gravitasjon mot normal drift innenfor denne typen innovasjonsrom.

Referanser

Aabø, S., Audunson, R., & Vårheim, A. (2010). How do public libraries function as meeting places?. *Library & information science research*, *32*(1), 16-26. https://doi.org/10.1016/j.lisr.2009.07.008

Abergel, R., Rothemund, A., Titley, G. & Wootsch, P. (2005). *Menneskebiblioteket: En håndbok for arrangører.* Nordisk Ministerråd. https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:702789/FULLTEXT01.pdf

Audunson, R., Aabø, S., Blomgren, R., Evjen, S., Jochumsen, H., Larsen, H., Rasmussen, C. H., Vårheim, A., Johnston, J. & Koizumi, M. (2019). Public libraries as an infrastructure for a sustainable public sphere: A comprehensive review of research. *Journal of Documentation*, *75*(4), 773-790. https://doi.org/10.1108/JD-10-2018-0157

Audunson, R., & Aabø, S. (2013). Biblioteket som motor i å skape lokalsamfunn med sammenhengskraft i en flerkulturell storbykontekst. *Nordisk tidsskrift for informationsvidenskab og kulturformidling*, *2*(1), 39-50. https://doi.org/10.7146/ntik.v2i1.26058

Berg, B. & Kermit, P. (2015). *PRAT, LES, KLIKK: Biblioteket som integreringsarena.* Rapport. NTNU Samfunnsforskning. https://samforsk.no/publikasjoner/prat-les-klikk

Bibliotekloven. (2014). *Lov om folkebibliotek (*LOV-2013-06-21-95)-. Lovdata. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1985-12-20-108

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.

Evjen, S. & Vold, T. (2018). «It's all about relations» - an investigation into the youth librarian's role and proficiency. *Nordisk Tidsskrift for Informationsvidenskab og Kulturformidling, 7*(3), 59-73. https://doi.org/10.7146/ntik.v7i3.111487

Guribye, E. (2016). *Mot 'Kommune 3.0'? Modeller for samarbeid mellom offentlig og frivillig sektor: Med hjerte for Arendal.* FoU rapport 3/2016. Agderforskning.

Guribye, E. (2017). *Folk møter folk: Sosial nettverksbygging i introduksjonsprogrammet for flykninger.* FoU rapport 1/2017. Agderforskning. https://medhjerteforarendal.no/wp-content/uploads/2019/02/FoUrapport-1-2017.pdf

Guribye, E., Heimburg, D., Jensen, J. P., Iversen, L., Jacobsen, F. F., Sivertsen, H. & Carlsson, E. (2026). From ladders to mobiles: Towards a situated understanding of co-creation. In: Andersen, Enroljas, Nieminen & Vamstad (Eds.) *The Collaborative Turn in the Nordic Welfare States: Critical Perspectives on Coproduction in Policies, Civil Society, and Institutional Changes*. Palgrave Macmillian.

Habermas, J. (1989). *The structural transformation of the public spere: An inquiry into a category of bourgeois society.* Polity Press.

Johnston, J., Pálsdóttir, Á., Mierzecka, A., Audunson, R. A., Hobohm, H. C., Rydbeck, K., Tóth, M., Rasmussen, C. H., Jochumsen, H., Khosrowjerd, M. & Evjen, S. (2022). Public librarians' perception of their professional role and the library's role in supporting the public sphere: a multi-country comparison. *Journal of Documentation*, *78*(5), 1109-1130. https://doi.org/10.1108/JD-09-2021-0178

Kultur- og likestillingsdepartementet (u. å.). *Alle inkludert! Handlingsplan for like muligheter til å delta i kultur-, idretts- og frilutfslivsaktiviteter, 2024-2026.* Regjeringen.no https://www.regjeringen.no/contentassets/8f16bda53f3844d09c5df254e3a9add8/no/pdfs/alle-inkludert.pdf

Kretzmann, J. P. & McKnight, J. L. (1993). *Building communities from the inside out. A path toward finding and mobilizing a community's assets*. Chicago: Acta Publications.

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Larsen, H. (2018). Archives, libraries and museums in the Nordic model of the public sphere. *Journal of Documentation, 74*(1), 187-194. https://doi.org/10.1108/JD-12-2016-0148

Larsen, H. (2024). Managing Norwegian public libraries as civil public spheres: recent controversies. *Journal of documentation*, *80*(1), 116-130.

NOU 2026:6 *Den nye velferdskommunen.* Helse- og omsorgsdepartementet.

Oldenburg, R. (1999). *The great good place: cafés, coffee shops, bookstores, bars, hair salons, and other hangouts.* Marlowe & Company

Røiseland, A., & Lo, C. (2019). Samskaping – nyttig begrep for norske forskere og praktikere? *Tidsskrift for samfunnsforskning* 35(1), 51-58. https://doi.org/10.18261/issn.1504-2936-2019-01-03

Scott, D. & Saunders, L. (2021). Neutrality in public libraries: How are we defining one of our core values? *Journal of Librarianship and Information Science 53*(1), 153-166. https://doi.org/10.1177/0961000620935501

Seismonaut (2021). *Folkebibliotekets betydning for borgerne i Danmark*. Rapport. https://seismonaut.com/folkebibliotekets-betydning-for-borgerne-i-danmark

Stabell, Ø. (2020). Innledning. I: *Biblioteket som samskaper. Erfaringer med biblioteket som samfunnsutvikler.* Rapport, Innlandet fylkesbibliotek, Rogaland fylkeskommune, Viken Fylkeskommune og Troms og Finnmark fylkeskommune.

Torfing, J., Røiseland, A., & Sørensen, E. (2016). Samskapelse er bedre og billigere. *Stat & Styring*, 26(01), 10-14.

Tortzen, A. (2019) *Samskabelse af velfærd. Muligheder og faldgruber*. København: Hans Reitzels Forlag.

Ulrich, J. (2020). Samskabelse som greb i biblioteksudvikling. I: *Biblioteket som samskaper. Erfaringer med biblioteket som samfunnsutvikler.* Rapport, Innlandet fylkesbibliotek, Rogaland fylkeskommune, Viken Fylkeskommune og Troms og Finnmark fylkeskommune.

Ulrich, J. & Stabell, Ø. (2020). Verdifulle erfaringer med samskaping. I: *Biblioteket som samskaper. Erfaringer med biblioteket som samfunnsutvikler.* Rapport, Innlandet fylkesbibliotek, Rogaland fylkeskommune, Viken Fylkeskommune og Troms og Finnmark fylkeskommune.

Ulrich, J. & Stabell, Ø. (2025). *Samskaping. De langsiktige effektene av kompetanseutvikling.* Rapport, Innlandet Fylkeskommune.

Vike, H., Aastvedt, A., & Lo, C. (2025). Democratic innovation and co-creation as self-help: the limits of normative overload in theory construction. *Critical Policy Studies*, 1-17. https://doi.org/10.1080/19460171.2025.2467678

Aastvedt, A., & Sørensen, Ø. (2023). Er det kommunale motefenomenet samskaping et magisk konsept? I: H. Haukelien & T. E. Lunder (red.), *Hvordan kommuner tenker: Politikk- og praksisnær forskning i kommunale virkeligheter* (pp. 101-120). Universitetsforlaget.

Vedlegg: Veileder i samskaping med lokalsamfunn for bibliotek

Biblioteket som møteplass og samskapingsarena

Samskaping handler om å utvikle bibliotekets tilbud sammen med innbyggere, frivillige, organisasjoner og andre samarbeidspartnere. Biblioteket er ikke bare en produsent av aktiviteter, men en tilrettelegger som gjør det mulig for lokalsamfunnet å skape innhold og møteplasser selv. Erfaring viser at dette gir sterkere eierskap, mer relevante aktiviteter og et bibliotek som blir en viktig ressurs i nærmiljøet.

1. Sørg for god forankring

Forankring er avgjørende både i kommunen og i lokalsamfunnet.

I kommunen bør satsingen knyttes til folkebiblioteksloven, kommunale planer og regionale mål. Bibliotekplaner, frivillighetsplaner, folkehelseplaner og andre strategiske dokumenter kan bidra til å legitimere arbeidet. Involver både administrativ og politisk ledelse tidlig, og inviter relevante utvalg og råd til å følge prosessen. Kommunen må ha en felles forståelse i verdien av å bruke biblioteket som møteplass og hvordan de ulike kommunale tjenestene kan bidra til dette og det må jobbes på tvers av kommunens tjenester og fagområder for å få en felles forståelse av hvilken verdi biblioteket og andre møteplasser kan ha for lokalsamfunnet.

Lokalt bør biblioteket bygge videre på innbyggernes ønsker, behov og ressurser. Legg til rette for samarbeid med frivilligsentraler, skoler, frivillige organisasjoner og lokale ildsjeler.. Workshops, åpne møter og deltakelse på lokale arrangementer gir verdifull innsikt og bidrar til å skape eierskap.

2. Ta utgangspunkt i lokalsamfunnet

Samskaping lykkes best når aktivitetene springer ut av lokale behov og ressurser.

Unngå å definere behovene og løsningene på forhånd. Lytt til innbyggerne og gi rom for at de selv kan utvikle ideer og initiativer. Husk at behov, interesser og ressurser varierer fra sted til sted. Det finnes ingen universell oppskrift.

Utvid også perspektivet fra etablerte organisasjoner til enkeltpersoner og uformelle nettverk. Den uorganiserte frivilligheten kan være en viktig kilde til aktivitet og engasjement.

3. Bibliotekets rolle er å tilrettelegge

En viktig forutsetning for samskaping er at biblioteket tør å gi fra seg kontroll og er lydhøre for innbyggernes ideer. Men biblioteket bør unngå en tradisjonell bestillerrolle der innbyggerne fremmer sine behov og kommunen planlegger og gjennomfører alle

aktivitetene. I stedet bør biblioteket legge til rette for at innbyggere, organisasjoner og ildsjeler kan bidra i planleggingen og gjennomføringen selv.

God tilrettelegging består særlig av:

- Å koble mennesker og ressurser sammen
- Tilgang til lokaler
- Hjelp til markedsføring
- Praktisk oppfølging og oppmuntring

4. Vær tydelig på roller og ansvar

Samskaping krever klare forventningsavklaringer og rolleavklaringer, både tidlig og underveis i prosessen. Klare retningslinjer for bruk av lokaler, nøkkelutlån og etiske og juridiske forhold bidrar til forutsigbarhet for alle parter, men det bør ikke bli så omfattende eller formelt at det skaper unødige barrierer for frivillighet..

Biblioteket må tydeliggjøre hvem som har ansvar for aktiviteter, lokaler og kommunikasjon. Organisasjoner og frivillige som arrangerer aktiviteter må også ta ansvar for gjennomføring, informasjon til deltakere og eventuelle avlysninger. Samtidig må biblioteket respektere frivillighetens frihet og være tilgjengelig dersom det oppstår utfordringer eller konflikter.

5. Skap en inkluderende møteplass

Biblioteket skal være åpent og tilgjengelig for alle.

Aktivitetene bør være utformet slik at de ikke virker ekskluderende for andre grupper. Biblioteket skal være en livssynsnøytral arena som legger til rette for mangfold innenfor lovverkets rammer.

Samtidig kan enkelte aktiviteter rettes mot bestemte målgrupper, for eksempel ungdom, småbarnsforeldre eller eldre.

En fast aktivitetskalender gjør tilbudene lettere å finne og skaper oversikt for brukerne.

6. Prioriter kommunikasjon og synlighet

God kommunikasjon er avgjørende for å bygge en levende møteplass.

Bruk flere kanaler samtidig, som lokale medier, sosiale medier, bibliotekets nettsider, e-postlister og samarbeidspartneres nettverk. Tenk også på fysisk synlighet gjennom god skilting og tilstedeværelse på lokale møteplasser.

Biblioteket bør markedsføres som både utlånssentral og møteplass i tråd med formålsparagrafen i folkebibliotekloven. Dette kan bidra til å utvide folks forståelse av hva biblioteket kan være.

Det er en fordel å ha én fast kontaktperson som koordinerer kommunikasjonen mot samarbeidspartnere og frivillige.

7. Bygg gode samarbeid

Samarbeid og relasjonsbygging er en nøkkel til samskaping.

Aktuelle samarbeidspartnere kan være skoler, fritidsklubber, bydelsråd, seniororganisasjoner, bydelssentre, kulturaktører og andre kommunale tjenester. Frivilligsentraler skal være et bindeledd mellom kommune og frivillig sektor og er en viktig aktør.

Inviter jevnlig til åpne møter om samarbeidsmuligheter. Nye samarbeid kan oppstå både før, under og lenge etter at biblioteket er etablert. Det er aldri for sent å starte et samarbeid, men tidlig involvering er en nøkkel for å skape lokalt eierskap.

8. Ta kompetanse på alvor

En bredt sammensatt prosjektgruppe med ulik kompetanse kan styrke arbeidet og åpne for nye løsninger.

Biblioteksfaglighet må suppleres med samskapingsfaglighet og kunnskap om lokalsamfunn og sivilsamfunnet i området.

Kompetanseheving, erfaringsdeling og nettverk med andre bibliotek kan bidra til å styrke arbeidet over tid.

9. Sett av tid og ressurser

Samskaping krever tid og kontinuitet.

Arbeid med frivillighet og lokalsamfunn er noe annet enn tradisjonelle bibliotekoppgaver og kan være ressurskrevende. For å lykkes er det viktig å sette av tid til relasjonsbygging, oppfølging og koordinering.

Det er viktig å ta hensyn til frivillighetens egenart. Mange frivillige er i jobb. Møter og aktiviteter bør legges til tider som passer for innbyggere og organisasjoner. Kommunen må være villige til å tilpasse seg til når og hvordan frivilligheten kan delta.

Erfaring viser at én fast kontaktperson er særlig viktig.

Ha tålmodighet: Samskaping handler først og fremst om relasjoner. Tillit, eierskap og samarbeid bygges gradvis. Gode resultater kommer sjelden med én gang, men erfaring viser at tålmodighet og langsiktig innsats gir et bibliotek som oppleves som lokalsamfunnets egen møteplass.

10. Skap et frirom for eksperimentering, prøving, feiling og læring

Det er viktig å skape en kultur og rom for eksperimentering. Midlertidige satsinger og «demo-ordninger» kan gi rom for å teste nye ideer, lære av erfaringer og bygge risikovillighet også i den permanente driften.

Det bør gis tydelige mandat til medarbeidere for å unngå for sterk gravitasjon mot normal drift innenfor dette innovasjonsrommet.

NORCE
Norwegian Research Centre AS
Postboks 22 Nygårdstangen
5838 Bergen, Norway

E-POST post@norceresearch.no
WEB norceresearch.no
TEL +47 56 10 70 00
ORG NO 919 408 049